

**XIV ДАЛАЙ ЛАМА:
«ХҮНЭЙ ЗОБОЛОНЙ
ШАЛТАГААН – ХАРА АМИЯА
ХАРАЛГА»**

12 н.

**ЭТИГЭЛЫН
ХАМБЫН
ЗАХЯАНУУД**

23 н.

1921 оной
декабрин
21-нээ гарана

Эхэ нютагаа эб хамта мандуулая!

Буряад Үнэн

Бүгэдэ арадай сонин

2013 оной
январин 24
Четверг

(21902)
№ 3 (817)

Үбэлэй
һүүлшын
харагшан үхэр
һарын 13 гарагай 5
www.burunen.ru

БЭЛИГМА ДОРЖИЕВНАГАЙ АША БУЯН, БЭЛИГ

«БУРЯАД ҮНЭН» ХЭБЛЭЛЭЙМНАЙ БАЙШАНГАЙ үнэнэй журналист Бэлигма Орбодоева буряад соёл болон искусствын талаар бэшэһэн бүлэг материалнуудай түлөө «Республикын хэблэлэй хэрэгсэлнуудтэ гараһан сурбалжалагшын зохёохы эрхим хүдэлмэри» гэхэн номинацида Россиин Журналистнуудай холбооной Буряадай таһагай Ярослав Гашегай нэрэмжэтэ шангай лауреат болобо.

Хэбэд номхон Хэжэнгэнээ гарбалтай, республикын соёлой габыата хүдэлмэрилэгшэ Бэлигма Доржиевна «Буряад үнэн» сониной редакцида 31 жэлэй туршада амжалтатыйгаар ажаллажа ябана. «Бэлигма Орбодоева-Дымбрылова» гэжэ тэмдэгтэй очерк-репортажнууд манай уншагшадта үнэнэй танил, ойрын болонхой. Анхан сониной соёлой таһагта алдарта поэт, сэдхүүлшэ Цырендулма Цыреновна Дондогойн ударидалга доро хүдэлжэ эхилһэн аад, мүнөөшье хүрэтэр энэ шэглэлдээ үнэн сэхэ байһан зандаа.

Ушарынь гэбэл, Бэлигма Доржиевна угһаа бэлигтэй уран дархан, уран зохёолшо, шүлэгшэ, СССР-эй Кинематографиин отличник Доржо-Палан Дымбрыловэй, Минфинэй ахмад ревизор Гыма Бадмаевна Дариевагай басаган болоно. 1984 онһоо имагтал Бэлигма Доржиевнагай үүсхэл эдэбхээр Дымбрыловтэнэй гэр бүлын ансамбль байгуулагдажа, буряад дуунуудаа жэнхэни маягтайгаар дууладагаараа мүнөө хүрэтэр суурхажа ябадаг гээшэ. Хоёрдохёор, Зүүн-Сибириин Гүрэнэй соёлой институт «арадай театрнуудай режиссёр» гэхэн мэргэжэлээр дүүргээд, түрэл Хэжэнгынгээ аймагай соёлой таһагта амжалтатыйгаар хүдэлһэн намтартай. Тиимэ болохоолоороо, буряад соёл, урлалаа тон гүнзэгыгөөр шудалһан хүн болонол даа. Хажуугаарнь эмхидхэхи эршэ абьяасынь гайхалтай. Гансахан үнгэрэгшэ 2012 ондо Буряадай мэдээжэ зохёолшод, шүлэгшэд Сергей Цырендоржиевай, Цыдып Цырендоржиевай, Цырен Галановай, Цырендулма Дондогойн зохёохы үдэшэнүүдые түрэн нютагуудтань, Буряад драмын академическэ театрта, Үндэнэн номой санда эмхидхэлсэжэ гараһан аша буянтай. Этигэлэй Хамбын үндэр юбилейн конкурсдо шүлэгтээ хабаадажа, урмашуулгын шанда хүртөө.

Буряад Республикын Толгойлогшо Вячеслав Наговицынай хабаадалгатайгаар дээдын засагай танхим соо үнгэргэгдэһэн шангуудые барюулалгын ёһололой үедэ Буряадай Журналистнуудай холбооной түрүүлэгшэ Валерий Треногин, конкурсын жюриин түрүүлэгшэ Серафима Очирова сугларагшадта манай журналист-нүхэрые анхарал хайрада зууршалба.

Хүндэтэ энэ шангай лауреадуудай тоодо ороо гэбэл, БГТРК-гай журналистнууд Дарима Жамсоева, Алла Мальцева, Загарайн аймагай «Вперёд» сониной журналист Анна Трофимова, «Судьба» гэхэн уласхоорондын сониной ахмад редактор Леонид Синегрибов болон бусад болоно. Гадна «Вся Бурятия» гэхэн республиканска конкурсын, «Сибирь – территория надежд» гэхэн регионууд хоорондын конкурсын лауреадуудта шангууд, дипломууд барюулагдаа.

Николай БАДМАРИНЧИНОВ.

Радна-Нима БАЗАРОВАЙ фото-зураг

Республикын Толгойлогшын ажал хэрэгүүд

Буряад Республикын Толгойлогшо Вячеслав Наговицын албанай хэрэгээр Бэшүүрэй аймаг ошоо. Бэшүүрэй аймаг хадаа социально-экономическа хүгжэлтын талаар республика дотор аймагуудай хоорондо түрүүлжэ, уридшалхан тоосоогоор 2-дохи нуури эзэлэнхэй. Нэн түрүүн Вячеслав Наговицын Хонхоло нютаг хүржэ, тэндэ суглархан аймагай ТОС-уудай хүтэлбэрилэгшэдтэй уулзаба.

Бэшүүрэй аймаг: ХҮГЖЭЛТЫН БАТА ЗАМ

Бэшүүрэй аймагта

Ахамад врач О.Б.Масленкина

БЭШҮҮРЭЙ ТОС - "ЭХЭНЭРЭЙ ШАРАЙТАЙ"
Хонхоло нютагта аймагай ТОС-уудай хүтэлбэрилэгшэд сугларжа, республикын Толгойлогшы халуун сайгаар угтажа абаад, "дүхэриг шэрээдэ" хабаадабад. Нэн түрүүн Бэшүүрэй аймагай депутатуудай Сөвөдэй түрүүлэгшэ Наталья Слепнева аймаг дотор ажаллажа байхан ТОС-ууд тухай элидхээ:

- Засаг түрын сонсохоһон конкурсуудай ашаар манай эндэ ТОС-ой хүдэлөөн ехэ хүгжэжэ байна. Мэнэ хаяшаг 6 эмхинүүд байгуулагдаа. Нёдондо жэлэй эхиндэ аймаг дотор 24 байгаа наа, мүнөө 30 ТОС-ууд ажаллана. Елансөө гэхэн нютагта аяар 8 эмхи бии. Дунда-Хирээтэдэ 3 ТОС амжалтатай хүдэлнэ. Энэ хүдэлөөн арад зоной байдал найжаруулха, үхибүүдые патриотическа шэглэлээр хүмүүжүүлхэ, түрэл ороной түүхэ шудалха, социальна удха шанартай байрануудые хэльбэн шэнэлэлгэ ба барилга, наһатайшуулда анхарал табиха - эдэ бүгэдэ эрхим хэгдэнэ. Хүн зоной суглуулхан миллионһоо дээшэ мүнгэн зөөри ашаглагдаа. Шэбэртэдэ хаяшаг бии болгодоһон "Ая-ганга" гэхэн хүдэлөөнэй гэшүүд өөһэдынгөө ба хүн зоной үгэһэн мүнгэн зөөрээр Буряадай арадай поэт Дондог Улзытуевай дурасхаалда музей барижа эхилээ. Энэ хэрэг алишье талаһаа дэмжэхэр. Манай аймагай ТОС-ууд «эхэнэрэй шарайтай» бшуу.

Толгойлогшо Вячеслав Наговицын аймаг доторой ТОС-ой эмхинүүдые дэмжэжэ, иигэжэ хэлээ:

- Республика дотор эгээл хүүлшын тоодо бэшүүрэйхид ТОС-ой хүдэлөөндэ хабаадажа эхилээд, эршэм ажалланһинь ехэ найшаалтай. Засаг түрэ Совет үедэ хүдөө нотагуудаар хэдэн клубуудые барихадань, тэдэнэ ажаллангүй, хандаран, бутархан. Харин тэрэ барилгануудта гаргашалагдахан мүнгэн зөөри ТОС-уудта үгтэһэн байбал, ямар ехэ ажал ябуулагдахан байха байгааб. Арад зон өөһэдөө тон хэрэгтэй юумэээ барижа, байдалаа зохёохо байгаа бшуу. Мүнөө ажаһуугшад ТОС-ой хүдэлөөнэй хүсөөр ажабайдалаа найжаруулха байһанаа мэдэрһэниинь найшаалтай. Бэшэ регионуудта ТОС хадаа иимэ эршэм, хайн нүлөөтэй

хүгжэнэгүй, гансал манай Буряад орондо эдэбхитэй нэбтэрүүлэгдээ. Энэнь хадаа манай эбтэй эетэй ажаһуудал гэршэлнэ.

**ЮРИДИЧЕСКЭ ХАЯГ УГЫ
НУУРИН**

Вячеслав Наговицынтай уулзаһан ушараар, бэшүүрэйхид ажаһуудалай элдэб асуудалнуудые табиба. Эндэ баригдаха тамирай байшан, Үнэн алдартанай хүмэ, харгы г.м. Тэдэнэй тоодо үшөө нэгэ асуудал. Нарин Заган гэхэн нууринда 1970-аад онуудай эхээр ехэ түймэр тохёолдожо, гэр байранууд шатаһан юм. Найман үхибүүтэй Цыден Цыбикжаповай гэр бүтэн үлжэ, үхибүүдын томо болоходоо, гурбан аханар нэгэдэжэ, түрэн нютагаа нэгэжэ эхилээ. Мүнөө энэ нууринда 33 хүн ажаһууна. Субарга, тамирай талмай баригдаа. Зүгөөр энэ нууриин өөрын юридическэ хаяггүй, хэдэн жэлэй туршда энэ хүшэр бэшэ асуудал шийдхэгдэнгүй. Эдэ бүгэдэ асуудалнуудые Буряад Республикын Толгойлогшо анхаралдаа абажа, туһалха байһанаа мэдүүлбэ.

**СПОНСОРНУУД
ТУНА ХҮРГЭНЭ**

Вячеслав Наговицын Бэшүүртэ олзын хэрэг эрхилэгшэдэй нигүүлэхы туһа хүргэдэг байһыень онсо тэмдэглээ. Өөһэдөө ондоо газарта ажаһуугаад, үмсын хэрэг эрхилжэ өөдөө бодоод, түрэн нютагтаа олоной хэрэглэхэ ажал ябуулхань найшаалтай. Жэшэнь, Новосретенкэ тосхондо Үнэн алдартанай хүмэ баригдажа байна.

- Мүнөө сагта хүмэ баригдажа байгаа хадаа, хүдөө нууринай өөдөө бодожо байһыень гэршэлнэ. Энэ хайн нүлөө гээшэ, - гэжэ В. Наговицын тэмдэглээ.

Мүн Гушад нютагта үнэ сэнтэй мүнөө үеын бүхы түхээрлэгнүүдтэй үхибүүдэй тамирай талмай баригдаа. Үбэлдөө хоккей наадаха, зундаа үхибүүдые хорилгын талмай барилга 2012 онһоо эхилээ. Республикын бюджетһээ 500 мянган түхэриг, аймагай бюджетһээ 200 мянган түхэриг гээд һомологдоо. Харин үмсын хэрэг эрхилэгшэ Валерий Доржиев 3 млн. 800 мянган түхэриг энэ хэрэгтэ үгэжэ, үхибүүдэй бэээ хорихо таа-

тай талмай бии болоо. Гушад нютагай уг гарбалтай Валерий Доржиев аймаг дотороо хайн хэрэг үйлэдэжэ, олон хэмжээ ябуулгануудта спонсорой туһа хүргэдэг. Нютагайнгаа нургуулиин эдээнэй газарта шэб шэнэ амһарта болон түхээрлэгнүүдые худалдан абажа үгэһэн байха юм. Зүгөөр эдэ нютагуудта ТОС-ой хүдэлөөн үшөөл эрээдүй байһаниинь гайхалтай.

**ЭМНЭЛГЫН ШЭНЭХЭН ТҮБ
ТОДОРОН БОДОО**

Республикын Толгойлогшын хүрэн үшөө нэгэ газар хадаа Бэшүүр нууринай шэнэ нээгдэһэн эмнэлгын түб болоно. Врачай практикын болон функциональна диагностика түбэй барилга 2010 ондо эхилһэн байна.

- Гүрэн дотор экономическа шахардуу байдалтай хэсүүхэн сагта энэ эмнэлгын түбэй проект бэлүүлхэ тухай ханамжа В. Павлов оруулһан байна. Бэшүүрэй аймагта иимэ шанартай эмнэлгын газар барилга амин шухала гэжэ этигэмээр ойлгуулһанай ашаар, мүнөөдэр энэ баяртай ушараар сугларгад байнабди. Манай республика дотор удаан нобшорһон барилганууд үгы, саг болзортоо бүхы барилга дүүрэнэ. Харин энэ түб болзорһоо урид баригдаа. Гансал мүнөө таңда хайн шанартай эмнэлгэ, элүүржүүлгын ажал ябуулха хэрэгтэй. "Хүдөөгэй доктор" гэхэн программаар танай аймагта 14 врач мэргэжэлтэд ерэнхэй. Мүнөө сагта дүршэл ехэтэй, эрдэм мэдэсэтэй мэргэжэлтэд тон хэрэгтэй бшуу. Диагностика хэхэ, түргэн мүрөөр, шанартай эмнэлгэ хэгдэхэдээ, алишье талаар хайн ажал эрхилхэ арга олгогдоно, - гэжэ В. Наговицын хэлэбэ.

Толгойлогшын тэмдэглэһээр, республика дотор травматологиин гурбан түб байгуулагдаха. Кабанск тосхондо нэгэ түб эрхим ажаллажа байнхай. 2-дохинь хойто аймагуудай нэгэндэнэ нээгдэхэ, харин урда зүгтэ Бэшүүрэй аймагта энэ түб бодожо магад, үшөө шийдхэгдэхэ.

Барилгашад Бэшүүрэй аймагай ахамад врач Ольга Батоцыреновна Масленкинада шэнэ байшангай хүлдэ - түлхюур барюулаа. Буряад Республикын Правительствын болон Арадай Хуралай зүгһөө 100 мянган

Үхибүүд жаргалтай

Эдээнэй модохонуудые бүтээдэг завод соо

түхэригэй сертификат барюулагдаа. Мүн «Единая Россия» гэхэн парти 20 мянган түхэриг бэлэглээ.

**ЯПОН ИНВЕСТОР
БЭШҮҮРТЭ АЖАЛ ЭРХИЛНЭ**

Бэшүүр тосхондо "ООО Бичура-ЭС - Ю-Интернешнл" гэхэн ехэ һонин нэрэтэй эмхи байгуулагдан ажаллажа байна. Энэ эмхи 2011 ондо байгуулагдаа. Зөөлэн модоной эдээр эдээнэй модохонуудые бүтээдэг эмхи Япон гүрэнэй үмсын хэрэг эрхилэгшэ нээжэ, 15 млн. түхэриг орууланхай. Мүнөөдөө нэгэ цех хүдэлнэ. Бэшүүрэй ажалгүйшүүлэе ажалаар хангаха болон налог түлбэридэ нүлөө оруулһан эмхиин Вячеслав Наговицын дэмжэхэ байһанаа мэдүүлбэ. Промышленна үйлэдбэрлэгдэ багаар хэрэглэгдэдэг зөөлэн модоор энэ үйлэдбэрийн гарһан зүйл манай нютагта хэрэглэгдэдэггүй ушарһаа, булта хари гүрэн (экспорт) эльгээгдэхэ. Манай ажалшад энэ зүйлэй шанар элирүүлхэ дүршэлгүй шалтагһаа, бүхы эд зүйл Хитад орон руу эльгэ-

хэгдээд, саашанхи ашаглалга хэгдээд, шанар элирүүлэгдэн шэлэгдээд, хайн шанартайнь Япон гүрэн эльгээгдээд, муу шанартайнь Хитадтаа үлэхэ юм. Росси, Монгол гүрэнүүдһээ ой модо бүтэн шэгтэнь Хитад руу гаргаха үсөөрһэн ушарһаа энэ хэрэг Хитад гүрэндэ таарма гэжэ энэ эмхиин генеральна директор Будажаб Цоктоев тэмдэглээ. Ажаһуугшадые ажалаар хангалга, ажалшадтай хүдэлхэ нуури зохёохо, зүрилдөөгүй харилсаатай эмхи хүгжөөхэ, дэмжэхэ асуудалнууд шийдхэгдэхэ.

Ажалта үдэрэй түгэхсэлдэ Республикын Толгойлогшо Вячеслав Наговицын Бэшүүрэй аймагай үмсын болон хамтын ажаябуулга эрхилэгшэ эмхинүүдэй болон ажахи-нуудай хүтэлбэрилэгшэдтэй уулзалга үнгэргөө. Эндэ үмсын хэрэг эрхилэгшэдтэ гүрэнэй талаһаа үгтэхэ хүнгэлэлтэнүүд тухай, ажаябуулгада ушарһан бэрхэ шээлнүүд тухай зүбшэгдэбэ.

**Цырегма САМПИЛОВА.
Авторай фото-зурагууд.**

БУРЯАД РЕСПУБЛИКЫН АРАДАЙ ХУРАЛАЙ ХҮДЭЛМЭРИЙН ТҮСЭБ

2013 оной январийн 21-нээ 25 хүрэтэр

БУРЯАД РЕСПУБЛИКЫН АРАДАЙ ХУРАЛАЙ ХОРООНУУДАТ

Буряад Республикын Арадай Хуралай Бюджетэй, налогуудай болон финансын талаар хороон (түрүүлэгшэнь Ц-Д.Э.Доржиев)
Зүблэхэ зүйл:
"Россиин Федерациин субъектнүүдэй мэдэлдэ Россиин Федерациин хуули ёнонуудаар үгтэһэн зарим асуудалнуудые налогой талаар Буряад Республикада гуримшуулга" Буряад Республикын Хуули тухай

23.01 14.00 каб.235
Зүблэхэ зүйл:
"Буряад Республикада бюджетэй ажал ябуулга тухай" Буряад Республикын Хуулида хубилалтануудые оруулха тухай" Буряад Республикын хуулиин түлэб тухай
23.01 10.00 каб.235

Буряад Республикын Арадай Хуралай Гүрэнэй байгуулалтын, нютагай өөһэдэн хүтэлбэрийн, хуули ёноной болон гүрэнэй албанай асуудалнуудай талаар хороон (түрүүлэгшэнь А.С.Скосырская)
Зүблэхэ зүйл:
"Буряад Республикын территориальна хунгуулиин комиссиин тухай" Буряад Республикын хуулиин түлэб тухай
21.01 10.00 каб.322

Хүдэлмэрилгын бүлэгэй зүблөөн:
"Ниитын гурим сахиха дружинанууд тухай" Буряад Республикын хуулиин түлэб тухай
23.01 14.00 Арадай Хуралай бага танхим
Зүблэхэ зүйл:
"Захиргаанай талаар хуули эбдэлгэнүүд тухай" Буряад Республикын Хуулида хубилалтануудые оруулха тухай" Буряад Республикын хуулиин түлэб тухай
23.01 15.00 Арадай Хуралай бага танхим

Буряад Республикын Арадай Хуралай Газарай асуудалнуудай, аграрна политикын болон эд хэрэглэлгын дэлгүүрэй талаар хороон (түрүүлэгшэнь В.А.Павлов)
Зүблэхэ зүйл:
"Буряад Республикын дэбисхэртэ эти-лэй спирт, архиин болон спирт холисотой продукци үйлэдбэрилгы болон тэрэнэй эрьсые хуули ёнонуудаар гуримшуулгын зарим асуудалнууд тухай" Буряад Республикын Хуулида хубилалтануудые оруулха тухай" Буряад Республикын хуулиин түлэб тухай
21.01 14.00 каб.119

Буряад Республикын Арадай Хуралай Регионууд хоорондын, үндэһэтэнэй асуудалнуудай, залуушуулай политикын, ниитын болон шажан мүргэлэй нэгэдэлнүүдэй талаар хороон (түрүүлэгшэнь В.Р.Булдаев)
Зүблэхэ зүйл:
"Буряад Республикын ниитын палата тухай" Буряад Республикын хуули тухай
22.01 10.00 каб.212

Буряад Республикын Арадай Хуралай Социальна политикын талаар хороон (түрүүлэгшэнь А.Т.Стопичев)
Зүблэхэ зүйл:
"Захиргаанай талаар хуули эбдэлгэнүүд тухай" Буряад Республикын Хуулида хубилалтануудые оруулха тухай" Буряад Республикын хуулиин түлэб тухай
24.01 10.00 каб.212

Буряад Республикын Арадай Хуралай Регионууд хоорондын, үндэһэтэнэй асуудалнуудай, залуушуулай политикын, ниитын болон шажан мүргэлэй нэгэдэлнүүдэй талаар хороон (түрүүлэгшэнь В.Р.Булдаев)
Зүблэхэ зүйл:
"Буряад Республикада хүдөө ажахын үйлэдбэрийе гүрэнэй талааа дэмжэхэ тухай" Буряад Республикын Хуулида хубилалтануудые оруулха тухай" Буряад Республикын хуулиин түлэб тухай
24.01 10.00 каб.212

Буряад Республикын Арадай Хуралай Экономическа политикын, байгаалиин нөөсөнүүдые хэрэглэлгын болон оршон тойронхи хамгаалалгын талаар хороон (түрүүлэгшэнь В.Г.Ирильдеев)
Зүблэхэ зүйл:
"Буряад Республикада оршон тойронхи хамгаалалга тухай" Буряад Республикын Хуулида хубилалтануудые оруулха тухай" Буряад Республикын хуулиин түлэб тухай
23.01 10.00 каб.211

Буряад Республикын Арадай Хуралай Социальна политикын талаар хороон (түрүүлэгшэнь А.Т.Стопичев)
Зүблэхэ зүйл:
"Захиргаанай талаар хуули эбдэлгэнүүд тухай" Буряад Республикын Хуулида хубилалтануудые оруулха тухай" Буряад Республикын хуулиин түлэб тухай
24.01 10.00 каб.212

Буряад Республикын Арадай Хуралай Социальна политикын талаар хороон (түрүүлэгшэнь А.Т.Стопичев)
Зүблэхэ зүйл:
"Захиргаанай талаар хуули эбдэлгэнүүд тухай" Буряад Республикын Хуулида хубилалтануудые оруулха тухай" Буряад Республикын хуулиин түлэб тухай
24.01 10.00 каб.212

Буряад Республикын Арадай Хуралай Социальна политикын талаар хороон (түрүүлэгшэнь А.Т.Стопичев)
Зүблэхэ зүйл:
"Захиргаанай талаар хуули эбдэлгэнүүд тухай" Буряад Республикын Хуулида хубилалтануудые оруулха тухай" Буряад Республикын хуулиин түлэб тухай
24.01 10.00 каб.212

Хорооной 2013 оной хүдэлмэрийн түсэб тухай
24.01 10.00 каб.218
Зүблэхэ зүйл:
"Хүүгэд болон эдиршүүлэй амаралта, элүүржүүлгэ болон сүлөө сагые эмхидхэлгэ: мүнөөнэй байдал болон шийдхэгдээгүй асуудалнууд" гэхэн темээр "дүхэриг-шэрээ" үнгэргэлгэдэ бэлдэлгэ тухай
24.01 11.00 каб.218

Буряад Республикын Арадай Хуралай Экономическа политикын, байгаалиин нөөсөнүүдые хэрэглэлгын болон оршон тойронхи хамгаалалгын талаар хороон (түрүүлэгшэнь В.Г.Ирильдеев)
Зүблэхэ зүйл:
"Буряад Республикада оршон тойронхи хамгаалалга тухай" Буряад Республикын Хуулида хубилалтануудые оруулха тухай" Буряад Республикын хуулиин түлэб тухай
23.01 10.00 каб.211

ЭРХЭТЭДЫЕ ХҮЛЭЭН АБАЛГА
В.Р.Булдаев – Буряад Республикын Арадай Хуралай Регионууд хоорондын холбоонуудай, үндэһэтэнэй асуудалнуудай, залуушуулай политикын, ниитын болон шажан мүргэлэй нэгэдэлнүүдэй талаар хорооной түрүүлэгшэ
24.01 14.00-17.00 каб.118/212

Эльвира ДАМБАЕВА оршуулба.

АНХАРАГТЫ: конкурс

2013 оной Сагаан харын найндэртэ зорюулан, "МИНИИ САГААН ЫАРА" гэхэн зохёохы хүдэлмэринүүдэй республиканска хоёрдохы конкурсын гурим

Конкурс эмхидхэгшэ: "Буряад үнэн" Хэблэлэй байшан гэхэн гүрэнэй унитарна предприятие.

1. Юрэнхы дүримүүд
1.1. Сагаан харын найндэртэ зорюулан зохёохы хүдэлмэринүүдэй конкурс (саа-шадаа - конкурс) республикын хэмжээндэ үндэһэн найндэр дэлгэрүүлхэ, буряад арадай соёл бүрин зандань үлөөхэ болон хүгжөөхэ зорилготойгоор үнгэргэгдэжэнь.

2. Конкурсно хабаадагшад
2.1. Буряад ороной, Россиин Федерациин мого нютагуудай, хари гүрэнэй ажаһуугшад конкурсно хабаадаха аргатай. Хабаадагшад найн хизаарлагданагуй.
2.2. Буряад гү, али ород хэлэн дээрэ нэгэ хүн нэгэ хүдэлмэри тушааха ёһотой.

3. Зохёохы хүдэлмэри эрилтэнүүд
3.1. Зохёохы хүдэлмэри удаахи жанруудаар бэшэхэдэ болохо: эссе, шүлэг, очерк, пу-

блистикэ, лав-стори, бусад.
3.2. Конкурсно машинаар сохиһон гурбан хуудаһанһаа үлүү бэшэ хүдэлмэринүүд абтаха. Шриффт Times new Roman, хэмжээниинь 14, нэгэ дан зайтай (интервал) байха ёһотой.
3.3. Хүдэлмэри дотор автор тухай иимэ мэдээнүүд үгтэхэ ёһотой: фамили, нэрэ обог (хүсэдөөр), түрэнэн үдэр, гэрэй, почтын хаяг, электронно хаяг.
3.4. Зохёохы хүдэлмэри иимэ хаягаар эльгээхэ хэрэгтэй: 670000, Улаан-Үдэ хото, Ка-

ландаришвилиин үйлсын, 23, Хэблэлэй байшан, "Буряад үнэн" Хэблэлэй байшан гэхэн гүрэнэй унитарна предприяи, каб.44, "На конкурс" гэхэн тэмдэг хэжэ. Электронно хаяг: unen@mail.ru

4. Зохёохы хүдэлмэри сэгнэлгын эрилтэнүүд
4.1. Сагаан харын темэдэ зохилдолго: конкурсын материал соо найндэрэй темэ харуулагдаха, хүнэй хуби заяанда нүлөөлһэн ажабайдалай үйлэ хэрэгүүд тухай бэшэгдэхэ ёһотой.

4.2. Хүдэлмэри уран найханай үндэр хэмжээндэ дүүргэгдэһэн байха ёһотой.
4.3. Конкурсын ябасаар эрхим хүдэлмэринүүд "Буряад үнэн" Хэблэлэй байшан гэхэн гүрэнэй унитарна предприяиин сонинуудай хуудаһануудта толилогдохо ("Бурятия", "Бурятия-7", "Буряад үнэн").

5. Конкурсын жури
5.1. Конкурсно тушаагдаһан материалнуудые "Буряад үнэн" Хэблэлэй байшан гэхэн гүрэнэй унитарна предприяиин сонинуудай редакторнууд, журналистнууд сэгнэхэ.
5.2. Сонинуудай хуудаһануудта толилогдоһон хүдэлмэринүүдэй эрхимүүдые нь журиин гэшүүд тодорүүлха. Авторнуудын урмашуулагдаха.

6. Конкурс үнгэргэхэ болзор
6.1. 2013 оной январин 17-ноо феввалиин 28 хүрэтэр.

7. Эрхим хүдэлмэринүүдэй авторнуудые урмашуулга болон шагналга
7.1. Нэгэдэхи, хоёрдохы, гурбадахы нууринуудые эзэлһэн авторнуудта дипломууд болон дурасхаалай бэлэгүүд барюулагдаха.

Аймагуудһаа мэдээсэнэ

АДУУҢА МАЛАЙ ҮБЭЛЖЭЛГЭ ХЭР ҮНГЭРНЭБ?

Уһан хара луу жэлдэ республикымнай зарим нутагуудаар хэрэгтэй сагта хура бороо орожо, үбһэ ногоон, таряанай ургаса һайн абтаа. Тиихэдэнь нүгөө зарим аймагуудаар сабшалангай ургаса туюур байжа, малай тэжээлэй нөөсэ багаар бэлэдхэгдээ.

ТҮЛ ТҮРЭСЭ АБТАНА
Һүүлэй мэдээгээр Хориин аймагай ажахынуудта малай үбэлжэлгэ бараг һайн үнгэржэ байна гээд аймагай захиргаанай хүдөө ажахын таһагыг даагша **Баяр Дондоков** мэдээсэ. Энэ аймагта мүнөө үедэ үнээдэй түл абалга түлэг дундаа ябана. Мүнөө дээрээ эндэхи ажахынуудта 700 гаран тугал абтанхай. Эдэ үдэрнүүдтэ үшөө нэмэжэл байһан байха. Бүхыдөө аймаг дотор 23323 толгой эбэртэ бодо мал үбэлжэжэ байнхай. Тэрэ тоодо 9865-ниинь үнээд болоно. Тиихэдэ аймагай ажахынуудаар 28185 толгой хонид, 3 мянга улүүтэй морид ондо орожо байнхай.

Энэ аймагта ниитын малай үбэлжэлгэдэ толгой бүхэндэ дунда зэргээр 15 центнер тэжээлэй единицэ нөөсэлэгдэһэн байгаа. Хүйтэн, ехэ саһатай үбэл боложо байһан дээрэһээ үбһэ тэжээл ажахынуудаар ехээр гаргашалагдажа байна.

АХЫН АЙМАГТА
Ахын аймагай зарим нутагуудта үбһэ ногоон тулуураар ургажа, багашагаар бэлэдхэгдэһэн байна. Саһа ехэтэй, хүйтэн үбэл энэ аймагта баһал боложо байнхай. Иимэ үбэлдэ ахынхид һурамхи болонхойшые һаа, малай тэжээл хомортой аймагта адууһа малаа бүтэн бүрин ондо оруулха гэжэ ехэ оролдожо байнхай.

Эрхүүгэй областьһоо, Буряад ороной ондоо аймагуудһаа үбһэ тэжээл худалдажа абаха хүндэ байдалда оронхой. Тиихэдэ энэ аймагай ажахынуудта Хүдөө ажахын министерство тухаламжа хүргэнэ. Энэ аймагта үбһэ тэжээл дуталдаһанһаа боложо, үхэр малайнгаа тоо хороохо хэсүү байдалда ороо.

- Ахын аймагта эбэртэ бодо мал, һарлагуудшые олон бии. Тиимэһээ эдэ малайнгаа тоо ехэ үсөөрүүлэнгүй, үбэлжэлгыг гаталжа гарахабди гэжэ найданабди, - гэжэ Ахын аймагай захиргаанай толгойлогшо **Баяр Балданов** хэлээ.

УРГАСА ҺАЙН АБАА
Яруунын аймагай хаамал түхэлэй акционернэ "Комсомольский" ажахы хадаа үүлтэртэ мал харадаг болоһоор үнинэй юм. Эндэ казах үүлтэртэй улаа-малаан толгойтой 1258 толгой эбэртэ бодо мал үбэлжэжэ байнхай. Тэрэ тоодо 623-ниинь үнээд болоно. Гадна 173 толгой морид адуун хүрэгтэнь тоологдоно. Энэ ажахыг **Жаргал Жанабазарович Токтохоев** амжалтатай хүтэлбэрилнэ. Тэрэнэй хэлэһээр, үнгэрһэн жэлдэ орооһо таряанай, үбһэ ногооной ургаса һайн гараа. Тэрэ жэлдэ хоёр дахин ехэ ургаса абаһан байна. Малайнгаа тоо толгой олон болгохо үүлтэртэ мал үсхэбэрилжэ, һүрэгын олошоруулха гэжэ эндэхи малшад оролдосотойгоор хүдэлнэ. һайн үүлтэртэй буруу хашарагуудые республикын ондоо ажахынуудта худалдажа, олзо оршо оруулдаг байна.

Энэ ажахыда **Баясхалан Доксонжапович Чимитов** ахамад агрономоор 1995 онһоо хүдэлнэ. Тэрэнэй оролдолгоор энэ ажахыда таряанай һайн ургаса хуряжа абадаг байна. Үнгэрһэн жэлдэ обёос, ешмээн тарижа, урда жэлнүүдтэ орходоо 2 дахин ехэ ургаса хуряжа абаа. Малай тэжээлээр элбэг энэ ажахыда малай үбэлжэлгэ эмхи гуримтайгаар үнгэргэгдэжэ байнхай. Жэшээлэн хэлэхэдэ, эндэ дунда зэргээр таряалангай гектар бүриһөө 15,7 центнер ургаса хуряжа абаа. Тиихэдэ малай һайн тэжээл болохо обёос горох хоёрые холижо таряад, гектарай 48 центнер ургаса абаһан байна.

Тус ажахыда **Владимир Ланцов** амжалтатай хүдэлнэ. Тэрэ тракторист мэргэжэлтэй, намар болоходо комбайнда ябадаг, тиихэдэ К-700 түхэлэй томо тракторшые жолоодожо, ажахын

ажал хүдэлмэридэ эдэбхитэйгээр хабаададаг. Энэ жэлдэ тэрэнэй аша габыятай ажал республикын Хүдөө ажахын министерствын талаһаа тэмдэглэгдэжэ, бэлэг сэлэгтэ хүртөө. Тиихэдэ энэ ажахыда бэрхэ хүдэлдэг залуу малшан бии. Тэрэ хадаа **Евгений Николаевич Янжапов** болоно. Энэ хүн 85 толгой үхэр харадаг. Малай толгой бүхэнһөө шахуу тугал абажа, бүтэн бүрин түлжүүлжэ, ондо оруулдаг.

Энэ ажахынхид үүлтэртэ мал үсхэбэрилжэ, ехэ ашаг шэмэ туйлаха, олзо оршо оруулха гэжэ эрмэлзэн хүдэлнэ.

ХОНИШОДОЙ АЖАЛ УРАГШАТАЙ
Хориин аймагай Амгаланта нутагта **Баян Жалсанович, Зоя Акимовна Жамбалдоржиевтанай** гэр бүлэ хонин ажалда хүдэлнэ. Энэ гэр бүлын гэшүүд 2000 хонидтой. Эдэ хонидынь "бүүбэй" гэжэ үүлтэртэй юм. Олон хонид-

той эдэ малшад үхибүүдтээ хамта хонинойнгоо нооһоор хүнжэл шэрдэг оёдог байна.

Гэрэй эзэн эхэнэр **Зоя Акимовна** бэрээдүүдтээ хамта энэ ажал дүүргэнэ. Гэр бүлынгоо эрилтэ хэрэглэмжэ хангахаһаа гадна, хүнүүдэй захильшые дүүргэдэг байна.

"Бүүбэй" гэнэ үүлтэртэй хонидой хүрэг олон болгохо зорилготойгоор хүдэлжэ байһан хонишод хадаа жэл бүри хусануудаа һэлгэдэг байна. "Үбэлэй шэмэрүүн сагта бэлшэжэ ябадаг хонидые харахада, амар байна" гэжэ гэр бүлын эзэн **Баян Жалсанович Жамбалдоржиев** һанамжаараа хубаалдаа.

Хонишодой хэлэһээр, ветеринарин албанай хангалганууд ехэ үнэтэй байна. Нэгэ хони харуулхын тула ветеринар мэргэжэлтэй хүндэ 92 түхэриг түлэнэ. 1000 хонидые харуулхын тула 92 мянга түлэхэ жэшээтэй болоно гэшэ ааб даа. Ветеринарин албан түсэбэй ёһоор

хэхэ хангалгануудые үзүүлнэ. Үнгэрһэн жэлдэ хонидой тарилга хүүлээд, эдэ хонишод 70 гаран мянган түхэриг түлөөбди гэжэ хөөрэнэ һэн.

Бүхы наһаараа совхозой байхаһаа эхилжэ, хони, үхэр хараһан малшад дүй дүршэлөөр ядалдадаггүй. Хүдөө тала газарнай ехэ. Тиимэһээ малшад бэлшээррин, сабшалангай газараар элбэг байна. Зун болоходо, Амгаланта нутагһаа зуугаад модоной газарта оршодог зухаландаа зөөдэг заншалтай. Хонидһоо гадна 200 гаран толгой адуутай. Үбһэ тэжээлэй баян нөөсэтэй эдэ малшад үбэлжэлгыг гарза хоролтогүй дабажа байнхай.

Тэдэһэнһээ гадна **Булад Цыдыпов, Баяр Манибадаров** гэгшэд гэр бүлөөрөө гүүртэ барина. Баян Жамбалдоржиевай хоёр хүбүүдын баһал өөһэдөө хонидые харадаг. Амгаланта нутагай фермернүүд хонин хүрэг олошоруулха зорилготой.

Үдэрэй һонин

2012 ондо республикымнай ажаһуугшад 735 мянга дахин гүрэнэй болон муниципальна хангалга үзүүлхэ түбтэ хандаһан байна. Нэгэ үдэрэй туршада 2500 мэдүүлгэ энэ албанда ородог байна. Мүнөөдэрэй байдалаар, федеральна, республикын, муниципальна хэмжээнэй 34 эмхинүүд хабаадуулагдажа, ажаһуугшадта 200 гаран хангалта үзүүлээ. "2011-2015 онуудта гүрэнэй болон муниципальна хангалгын түбэй таһагуудта үзүүлэгдэдэг хангалтануудай шанар һайжаруулха тухай" гэнэнь республикын тусхай программа бэелүүлэгдэнэ. Үнгэрһэн жэлдэ

Ивалгын, Загарайн, Хяагтын, Прибайкалийн, Хойто-Байгалай аймагуудта энэ түбэй таһагууд хүдэлжэ эхилһэн байна. Байгша ондо Улаан-Үдэдэ Бэшүүрэй, Зэдын, Мухар-Шэбэрэй, Кабанскын, Хориин аймагуудта нэрлэгдэгшэ түбэй филиалнууд нээгдэхэр хараалагдана.

Хяагтын аймагай дэбисхэртэ ой тайгын түймэр һэргылхэ зорилготой зүблөөн үнгэргэгдэбэ. Эндэ хотын, хүдөөгэй захиргаануудай толгойлогшонор, хуули хамгаалгын зургаануудай, аймагай ой модоной ажахын эмхи зургаануудай хүтэлбэрилэгшэд

хабаадажа, 2013 ондо ой тайга түймэрһөө хамгаалха хэмжээнүүдые хараалба.

Тиихэдэ 2012 ондо түймэр саралгада хабаадаһан хүнүүдтэ мүнэгэ түлэхэ асуудал зүбшэгдөө. Энэ зүблөөндэ түймэрэй үедэ хилын харуулшадтай, ой модоной ажахытай, сэрэгэй алба дүүргэгшэдтэй харилсаатайгаар хүдэлхэ асуудал хэлсэгдэһэн байна.

Забайкалийн үндэһэтэнэй паркта хуули бусаар заһаа агнагшадтай тэмсэлдэ шэнэ техникэ тухалжа эхилээ. Федеральна тусхай программын ёһоор «Тайфун-1000К» гэнэнь түхэлэй

аэробот абаа юм. Хүнгэрэг саһан дээгүүр, мүн хабар болон намарай үедэ мүльһэнэй нимгэншые байхада, энэ аэробот ядамаггүй ябаха аргатай. Онгосын кабина үргэн, уужам юм. Тиимэһээ паркын хүдэлмэрилэгшэд онһон түхээрэлгэнүүдэй хүсөөр хаана хуули бусаар заһаа олзоборилжо байһыень хаража, мэдэхэ аргатай болонхой.

Январин 10-11-эй үдэрнүүдтэ паркын хүдэлмэрилэгшэд аэрободто һуужа, шалгалта үнгэргөө. Тиигэжэ уһа сөөрэмүүдтэ табяатай байһан 14 губшуур элирүүлжэ абаһан байна.

Эльвира ДАМБАЕВА
бэлдэбэ.

ШЭНЭ ЖЭЛДЭ БУРЯАД БАРИЛДААГААР ТҮРҮҮШЫН МҮРЫСӨӨНЭЙ ИЛАГШАД ТОДОРБО

Гоман дасан

ТҮБЭДЭЙ ГОМАН дасанай хамба ламанар Галсан-Лыгден Аржигаров болон Агван-Нима Цыдыпдоржиевай мүнхэ дурасхаалда зорюулагдан Улаан-Үдэ хотын мэрэй шанда хүртэхын түлөө буряад барилдаагаар нээмэл мурысөөн энэ удаа хэзээнэйхиһээ олон тамиршадые суглуулаа. Филипповэй нэрэмжэтэ Хүдөө ажахын академиин хүнгэн атлетикын танхим соо 520 эдир барилдаашад болон 160 ехэшүүл хүсэ шандааһая туршан байна.

Урданай спортын зүйлнүүдэй нэгэн болохо барилдаан хадаа ёһотой эрэ хүнэй зан абари хүгжөөхөнөө гадна Эхэ орондоо дуратайгаар хүмүүжүүлгэдэ нүлөөлнэ гэжэ Бандида хамба лама Дамба Аюшеев угтамжын үгэ соогоо хэлээ. Мүн тиихэдэ Улаан-Үдэ хотын мэр Александр Голков, Физическэ культурын болон спортын талаар республиканска агентствын хүтэлбэрилэгшэ Владислав Бумбошкин суглархан тамиршадта амжалтануудые хүсөө.

Буряад барилдаанай дүрим хануулаа: шүүгдэһэн хүн мурысөөнһөө гарадаг; барилдаашан бүхэн улаан болон хүхэ үнгэтэй хоёр бэһэтэй байха ёһотой; тамиршад бэһээ зүүгээд, буряад малгай болон гутал үмдөөд барилдадаг; эрэшүүл 5 минутын туршада, хүбүүд 3 минутын туршада тулалдадаг.

Тус хэмжээ ябуулга Россиин Буддын шажанай заншалта Сангхын харгалзалга доро ходо үнгэргэгдэдэг бүхэ барилдаанай мурысөөнүүдэй энэ жэлэй эхи табиба гэшэ. Зүгөөр түрүүшынхиеэ Монголой, Хитадай Дотор Монголой, Россиин бусад нутагуудай бэрхэ-бэрхэ тамиршад хабаадажа, харагшадые бүри ехээр

һонирхуулаа. Гадна 35 килограмм хүрэтэр шэгнүүртэ 95 эдиршүүлэй хабаадаһаниинь тон һайшаалтай. Захааминай аймагай 16 наһатай Сангади Улзытуев хүбүүдэй дунда 7-дохи һуури эзэлээд, 63 килограмм хүрэтэр шэгнүүртэ ехэшүүлтэй тулалдахадаа, дүрбэн хүниие диилэжэ, мүнгэн медальда хүртөө. Монголой, Хитадай болон Россиин дүй дүршэлтэй, бэрхэ барилдаашадаа дутуугүй дүн харуулһан Хэжэнгын тамиршан Баин Жимбеев бултаниие гайхуулжа, баһа мүнгэн медальда хүртөө. Зүгөөр Баргажанай аймагай Лугшахаан нютагай барилдаашад нилээд олон медальда хүртөө.

Хэжэнгын хүбүүд бэрхээр барилдадаг гэжэ мэдээжэ. Энэ удаашье тэдэ эрхим дүнгүүдые харуулаа. Зэдынхид яһала һайн мурысөө, ивалгаархин нилээд шанга болонхой. Ёһотой халаан ургажа ябана гэжэ олон зон тэмдэглээ.

“Буряад барилдаа үннэйшье хараагүйб, - гэжэ спортын ветеран Зан Арименов хэлээ. – Үхибүүднай һайса дүршэһэн байна. Илангаяа Хэжэнгын Андрей Гатаулин шанга байна даа”. Оло дахин мурысөөнүүдтэ илаһан Андрейһээ гадна Ивалгын Олзон Доржиев 35 кило-

грамм хүрэтэр шэгнүүртэ амжалта туйлаа. 45 килограмм хүрэтэр шэгнүүртэ Балдан-Брейбун дасаниие түлөөлһэн Антон Осеев шангай һуури эзэлээ. 40 килограмм хүрэтэр шэгнүүртэ Баргажанай дасанай түлөөлэгшэ Сергей Будаев алтан медальда хүртөө. Бусад шэгнүүрнүүдтэ илагшадые нэрлэбэл, Хэжэнгын Самадан Михайлов, Денис Данжалов (Санагын дасан), Игорь Дармаев (Ивалгын дасан), Майдар Доржиев болон Игорь Банзаракаев (Сартуул Булагай дасан). Тиихэдэ Усть-Ордын тамиршан түрүүшынхиеэ шангай һуури эзэлээ гэжэ тэмдэглэмээр, энэмнай Тамир Мандареев болоно.

63 килограмм шэгнүүртэ барилдагшад залуу Сангади Улзытуевые балай хараадаа абаагүй. Зүгөөр энэ хүбүүн ехэ бэрхээр барилдажа, финалда хүрөөд, гансал дүй дүршэлтэй Мунко Табутаровта (Балдан-Брейбун дасаниие ходо түлөөлдэг) шүүгдээ. Хэрбээ Табутаровай илалта уридшалан багсаамжалагдаһан һаа, Хабаровск хотын Алексей Аранзаевые нэгэдэхи һуури эзэлхэ юм гэжэ хэншье һанаагүй. Лугшахаанһаа гарбалтай Алексей Хабаровскда сэрэгэй частиин ахмад сержант, спортын

инструктор юм. Тэрэ мүнөө Улаан-Үдэ сессидээ ерэнхэй. 75 килограмм хүрэтэр шэгнүүртэ тэрэниие булиха хүн олдоогүй. Финалда Баян-Голой Дондоп Тубчинов тэрээндэ шүүгдээд, хоёрдохи һуури эзэлээ, хүрэл медаль Хурамхаанай Саян Гармаевта хүртөө.

“Илалтадаа баяртайб. Сэрэгэй гар барилдаагаар Россиин спортын мастер зэргэтэйб”, - гэжэ Алексей Аранзаев амжалта туйлаһан ушараа тайлбариллаа һэн.

Хүн зон илангаяа хүндэ шэгнүүрэй тамиршадтай барилдахые хараха дуратай гэшэ ааб даа. Энэ удаа Монголой, Дотор Монголой болон Россиин мэдээжэ сүлөө барилдаашад, самбистнар, монгол барилдаанай түлөөлэгшэд хабаадажа, бүри ехэ һонирхол түрүүлээ гэжэ үшөө дахин хануулаа. Тиин дайшалхы самбо барилдаагаар Европын болон дэлхэйн чемпион Баир Омоктуевай довтолхы маяг буланда һайшаагдаа. Тэрэ нилээд шанга тулалдаануудта илажа, дүрбэдэхи һуури эзэлээ. Тиихэдэ Баргажанай дүй дүршэлтэй Батор Цыренов ехэ һайн барилдажа, хахад финалда тэмсэхэ эрхээ хамгаалаа. Энэ шатада Мухар-Шэбэрэй Батор Гармаевые шүүгээд, мэдээжэ

Ринчин Санжеевье булижа шадаһан Баин Жимбеевтэй алтан медалиин түлөө тэмсээ.

“Баин үндэр, хүсэтэй. Бэрхэл барилдаашан болохо, - гэжэ педагогикын эрдэмэй кандидат Батор Дагбаев хэлээ. – һайнаар бээ һорибол, сүлөөтэ барилдаандашье амжалтануудые туйлаха”.

Түгэсхэлэй тэмсэлдэ Цыренов Жимбеевье шуужэ, халуун альяга ташалганда хүртөө. Харагшад дунда байһан Баторай эжышье хүбүүнэйнгээ амжалтые хубаалсаа. “Энэ илалтаяа эжы абадаа, түрэлхидтөө зорюулнаб, - гэжэ илагша хэлээ. – Тубчинов болон Гармаевтай суг хамта Баргажанай дасанда олон медаль шүүһэндээ баяртайб”.

Удаань хамба ламын аша хүбүүн, олзын хэрэг эрхилэгшэ Зоригто Аржигаров Түнхэнэй хоригшо Чингис Инкеевтэ гэр бүлынгөө тусхай шан барюулаа. Харин мурысөөнэй баатарнууд болоһон Мунко Табутаров, Алексей Аранзаев болон Батор Цыренов гурбанда Улаан-Үдэ хотын мэр Александр Голков гол шангуудые барюулаа.

**Валерий СЫДЕЕВ.
Д.МАРХАДАЕВА
хэблэлдэ бэлдэбэ.**

БЭЛИК ГАЛАНОВ

ЖЭЛҺЭЭ ЖЭЛДЭ ХҮСЭ НЭМЭЖЭЛ БАЙНА

Залуу бэрхэ боксёр Бэлик Галанов **Һаяын сагта дүй дүршэлтэй тамиршан, 2012 оной Олимпиадын хүрэл медальда хүртэһэн Давид Айрапетянһаа дутахагүй дүнгүүдые харуулжа магадгүй гэжэ “P-Спорт” агентствэдэ суута спортсмен Сергей Казаков хэлээ.**

2004 оной Олимпиадин наадануудай хүрэл медальда хүртэһэн, дэлхэйн чемпион, Европын гурба дахин болон Россиин долоо дахин чемпион болоһон Сергей Казаковай

тэмдэглэһээр, Айрапетян Галанов хоёр Россиин чемпионатуудай финалда гурба дахин уулзаһан байна. Тиихэдэ дүй дүршэлтэй Айрапетян ходо шүүгээ.

“Мини һанамжаар, Бэлик һаяын сагта Айрапетянһаа дутахагүйгөөр боксолдодог болохо, - гэжэ Казаков хэлээ. – Эдэ хоёрой шадабаринь тухай барагай. Теэдшье Давид 29 наһатай, харин Бэлик 6 жэлээр дүү. Тиимэһээ ургажа ябаа залуу хүбүүн һорилгоёо һайнаар үргэлжлүүлбэл, үндэр амжалтануудые туйлаха”.

Гадна хүнгэн шэгнүүрэй бусад боксёрнууд Давид Бэлик хоёрой хэмжээндэ хүрэхэлгүй хаш гэжэ тэрэ онсолон тэмдэглээд: “Залуу тамиршантай тулалдахада, Айрапетянда хүндэл байха даа. Зүгөөр хэниин хэндээ “түлхюур олоноб”, тэрэниинь лэ шүүхэ”, - гэжэ хэлээ.

Хаража үзэхэ гүбди даа. Май соо Минск хотодо Европын чемпионат үнгэргэгдэхэ, октябрь соо Астанада дэлхэйн чемпионат болохо.

“P-спорт” агентство.

Понедельник, 28

ПЕРВЫЙ КАНАЛ

Table with 2 columns: Time and Program Name. Includes programs like 'ДОБРОЕ УТРО', 'КОНТРОЛЬНАЯ ЗАКУПКА', 'ЖИТЬ ЗДОРОВО!', etc.

«РОССИЯ»

Table with 2 columns: Time and Program Name. Includes programs like 'УТРО РОССИИ', 'ДАВАЙ ПОЖЕНИМСЯ!', etc.

Table with 2 columns: Time and Program Name. Includes programs like 'ВЕСТИ-БУРЯТИЯ', 'ТАЙНЫ СЛЕДСТВИЯ', 'ДЕЛО Х. СЛЕДСТВИЕ ПРОДОЛЖАЕТСЯ', etc.

КУЛЬТУРА

Table with 2 columns: Time and Program Name. Includes programs like 'ЕВРОНЬЮС', 'НАБЛЮДАТЕЛЬ', 'ДАВАЙ ПОЖЕНИМСЯ!', etc.

Table with 2 columns: Time and Program Name. Includes programs like 'АРИГ УС', 'ПРИНЦИПЫ ВОЗДУХА', 'УЛАН-УДЭ: ИНСТРУКЦИЯ', etc.

ТИВИКОМ

Table with 2 columns: Time and Program Name. Includes programs like 'ВКУСНО', 'В ТЕМЕ', 'ДОМАШНИЙ ЗООПАРК', etc.

Table with 2 columns: Time and Program Name. Includes programs like 'ВАШЕ ПРАВО', 'УТУМАТА', 'ЗАЧАРОВАННЫЕ', etc.

СТС «БАЙКАЛ»

Table with 2 columns: Time and Program Name. Includes programs like 'СЕРЕДИНА ЗЕМЛИ', 'ГОРЯЧАЯ ЛИНИЯ', 'ТОП-МОДЕЛЬ ПО-АМЕРИКАНСКИ', etc.

Table with 2 columns: Time and Program Name. Includes programs like 'КИНО В ДЕТАЛЯХ', 'НТВ УТРОМ', 'ВОЗВРАЩЕНИЕ МУХТАРА', etc.

5 КАНАЛ

Table with 2 columns: Time and Program Name. Includes programs like 'СЕЙЧАС', 'ЛЕНИНГРАДСКИЕ ИСТОРИИ', 'УТРО НА 5', etc.

Вторник, 29

ПЕРВЫЙ КАНАЛ

Table with 2 columns: Time and Program Name. Includes programs like 'ДОБРОЕ УТРО', 'КОНТРОЛЬНАЯ ЗАКУПКА', 'ЖИТЬ ЗДОРОВО!', etc.

«РОССИЯ»

Table with 2 columns: Time and Program Name. Includes programs like 'УТРО РОССИИ', 'ДАВАЙ ПОЖЕНИМСЯ!', etc.

Table with 2 columns: Time and Program Name. Includes programs like 'ВЕСТИ-БУРЯТИЯ', 'ТАЙНЫ СЛЕДСТВИЯ', 'ДЕЛО Х. СЛЕДСТВИЕ ПРОДОЛЖАЕТСЯ', etc.

КУЛЬТУРА

Table with 2 columns: Time and Program Name. Includes programs like 'ЕВРОНЬЮС', 'НАБЛЮДАТЕЛЬ', 'ДАВАЙ ПОЖЕНИМСЯ!', etc.

Table with 2 columns: Time and Program Name. Includes programs like 'МОЛЧАНИЕ ЖАННЫ', 'ФАНАЗИЯ ПО-АМЕРИКАНСКИ', etc.

АРИГ УС

Table with 2 columns: Time and Program Name. Includes programs like 'ВОСТОЧНЫЙ ЭКСПРЕСС', 'УТРЕННЕЕ ШОУ "ТЭЦ-3"', etc.

Table with 2 columns: Time and Program Name. Includes programs like 'СЕРЕДИНА ЗЕМЛИ', 'ГОРЯЧАЯ ЛИНИЯ', 'ТОП-МОДЕЛЬ ПО-АМЕРИКАНСКИ', etc.

СТС «БАЙКАЛ»

Table with 2 columns: Time and Program Name. Includes programs like 'СЕРЕДИНА ЗЕМЛИ', 'ГОРЯЧАЯ ЛИНИЯ', 'ТОП-МОДЕЛЬ ПО-АМЕРИКАНСКИ', etc.

Table with 2 columns: Time and Program Name. Includes programs like 'ВОСЬМИДЕСЯТЫЕ', 'КУХНЯ', 'ВОСЬМИДЕСЯТЫЕ', etc.

5 КАНАЛ

Table with 2 columns: Time and Program Name. Includes programs like 'СЕЙЧАС', 'ВНЕ ЗАКОНА.', 'УТРО НА 5', etc.

Среда, 30

ПЕРВЫЙ КАНАЛ

Table with 2 columns: Time and Program Name. Includes programs like 'ДОБРОЕ УТРО', 'КОНТРОЛЬНАЯ ЗАКУПКА', 'ЖИТЬ ЗДОРОВО!', etc.

«РОССИЯ»

Table with 2 columns: Time and Program Name. Includes programs like 'УТРО РОССИИ', 'ДАВАЙ ПОЖЕНИМСЯ!', etc.

Table with 2 columns: Time and Program Name. Includes programs like 'ВЕЧЕРНИЕ НОВОСТИ С СУБТИТРАМИ', 'ДАВАЙ ПОЖЕНИМСЯ!', etc.

«РОССИЯ»

Table with 2 columns: Time and Program Name. Includes programs like 'УТРО РОССИИ', 'ДАВАЙ ПОЖЕНИМСЯ!', etc.

Table with 2 columns: Time and Program Name. Includes programs like 'ТАЙНЫ СЛЕДСТВИЯ', 'ДЕЛО Х. СЛЕДСТВИЕ ПРОДОЛЖАЕТСЯ', etc.

Table with 2 columns: Time and Program Name. Includes programs like 'НАБЛЮДАТЕЛЬ', 'ПЕРРИ МЭЙСОН', 'ОХОТА НА ЛЬВА', etc.

Table with 2 columns: Time and Program Name. Includes programs like 'ГАЙДН. КОНЦЕРТ ДЛЯ 4-Х СОЛИРУЮЩИХ ИНСТРУМЕНТОВ С ОРКЕСТРОМ', 'АРИГ УС', etc.

Ойн баярай урилга

ДЭЭЖЭ ШҮЛЭГНИ – ДАЛИТА ДУУНУУДНИ

али "Эжымни мүндэлхэн тоонто ханахадам, эжэлүүдгүй энээхэн бээмни дулаасадаг" гэжэ бэшэхэдээ, мүн Байгалай шулууншые инагай альган соо дулаасаад, ирагуу хүгжэмтэй боложо, бурханай урда хүндэтэй найхан нуурияа олоно гэжэ поэт мэдүүлхэдээ, халуун зүрхэ сэдхэхэдэнь дүтэ, сэнтэй, хайратайл хадаа дулаан шанартай, нангин удхатай гээд ойлгохоор.

"Абдар", "Сэргэ" гэнэн тобоймо найхан, жэнхэни буряад дүрэ-символнүүдэй хажуугаар "гэрэй гэшхүүр" гэнэн ехэ һонирхолтой, поэт Нина Ленхобоева-Артугаевагай өөрын зохёон шэнэ дүрэ анхарал татана. Нанатай болоһон хүнэй мүсэнэ шархирдаг мэтээр энэ гэшхүүрэй модон үмхиржэ, тэрэ шархирна, заахан үхибүүндэл бархирна, үйдана. Эзэ-дэйнгээ нюусануудые шэмээгүй хадагалан хүгшэрхэн гэшхүүр шэбэнэнэ:

**Айдар эзэнэрэй мүлхихыень,
Амтатай ашанарай гэшхэхыень,
Шэнхинээтэ хүгжэм тааруулжа,
Шэнэ гэшхүүр баригты...**

(Н.Ленхобоева-Артугаева. Дуунууд, минии далинууд. 2006, н.32).

Жэлэй дүрбэн саг, эгээлэй юрын зүйлнүүд, байгаалиин үзэгдэлнүүд, хада уула, шулууншые байг, - бултадаа жэнхэни хүгжэм аялгатай гээд поэт зураглана: "хүгжэмтэ хүни", «дээжэ шүлэгэй далинь болохо дүүша хабар», «ээрсэ-гэй хүгжэм эжымни дуунтай адли», "хүгжэмөө аялгатай татажа, хайнагтаһан нарһад дуулана", "хадын горхоной саһан хайлан, харьяа дошхон дуугаа бэлэглээ", "шууяата нарһадай хүгжэм доро шулуунууд дуулана", харин тэрэ дууень жэмбүүртэл жэргэнэн сэдхэхтэй поэт үглөөнэй манан соо шагнахыень Алтан Уула-даа урйалан хандана.

Иимэ шүлэгүүдые бэшэдэг поэт дуунтай үелэнгүй яахаб?! 2006 онһоо эхилээд, 7 компакт болон DVD-дискнүүдые бэшүүлээ. Республикнай мэдээжэ хүгжэмшэд, Пурбо Дамиранов, Цырен Шойжонимаев, Алагуй Егоров, Вера Шобосоева, Баир Батордоржиев, Дылгыр Дымбырлов, Наранбаатарай Нар Оюу, Наталья Бамхаева гэгшэд хүгжэм найруулжа, шүлэгүүдые дуунууд болгон зэдэлүүлээ.

Энэ удаа, январини 30-да, Буряад драмын академическ театрай ордондо Нина Токтохоевна Ленхобоева-Артугаева, республикын габыата багша, поэт, манай "Буряад үнэн" Хэблэлэй байшанай "Буряадай түрүү хүнүүд" гэнэн конкурсын хэдэн дахин автор-лауреат, дуунда дуратай зониие урижа байна. Бэлигтэй бэрхэ залуу дуушад, мэдээжэ "ододшые" энэ наадандань хабаадаха юм. Дээжэ найхан шүлэгүүдынь дуунай жэгүүртэй болоод, дэлхэй дүүрэн зэдэлэг лэ!

Туяна САМБЯЛОВА.

Нина Ленхобоева-Артугаевагай түрүүшын номоо гаргаһаарнь 12 жэл үнгэршэбэ. Гэбэшые уран шүлэгтэй бүри үнинэй ханилжа эхилхэн эгэ-шэмнай гуша гаран жэлэй саана эхин шүлэгүүдээ хэблүүлээ. Тэрэ гэнээр шүлэгүүдэй дүрбэн ном һубариһан байна: "Эжымни абдар" (2001), "Дуунууд, минии далинууд" (2006), "Согтойхон мүшэдэй ялалзаан" (2011), "Абын сэргэ" (2012).

Буряад Республикын Уран зохёолшодой холбооной гэшүүн Нина Ленхобоева-Артугаевагай шүлэгүүд уянгын ульһатай, сэдхэлхээ мүндэлхэн, уран нугархай буряад аялгатай юм. Түрэл тоонто Сэлэнгын Харганаа нютагаа, үндэр шүтөөн Алтан Уулаяа, гурбан харуулша нарһадаа, хайрата эжыгээ, налархай, хүндэмүүшэ нютагаархинаа, инаг нүхэрөө дулаханшые, солгёоншые аягтай шүлэгүүдээр түүрээгээ.

"Дулаан" гэжэ үгэ шүлэгүүд соонь ехэ гүнзэгы удхатай болоно. Жэшээн, нютагайны шарай дулаан, нэгэ шүлэгын "Нютагтам дулаан" гэнэн гаршагтай. "Алтан Уулымни арюун туяа дулаасуулна намайгаа" гэхэдээ гү,

Яруунын журналистнуудтай уулзалга

«ЯА҂АН ТЭНЮУН НЮТАГ БЭ, ЯАРАН ШАМДАА ТЭГҮҮЛНЭБ...»

гэжэ түрэл тоонто Ярууна тухайгаа республикын мэдээжэ поэт, Гүрэнэй шангай лауреат Булат Жанчипов удхалан гоёор шүлэг соо бэшэһэн байдаг. Республикын СМИ-гэй конкурсуудта хабаадаһан журналистнуудые Буряад Республикын Толгойлогшо В.В.Наговицын Россиин Хэблэлэй үдэрөөр январин 17-до халуунаар амаршалжа, шангуудые баруулһан байна. Тэрэ тоодо "350 лет добровольного вхождения Бурятии в состав Российского государства" гэнэн юбилейнэ медаль "Ярууна" газетын ахамад редактор Марина Цыреторовна Хамнаевада баруулагдаба.

Үглөөдэрын Яруунын аймагай гулваа Ц.Г.Шагдаров республикыгаа хэблэлэй болон электронно хэрэгсэлнүүдэй журналистнуудтай – Яруунаһаа уг гарбалтай зонтой һонин уулзалга эмхидхэһэн байна. Буряад оронойнай СМИ-дэ олон нютагаархиднай, тэрэ тоодо "Буряад үнэн" Хэблэлэй байшанда олзын хэрэг эрхилэлгын директор М.Ш.Дашиев, "Бурятия-7" газетын редактор С.Р.Намсараева, "Бурятия" газетын бильд-редактор С.Г.Донирова, корреспондент, Ярууна нютагай бэри Б.Д.Орбодоева гэгшэд амжалтатай хүдэлдэг юм. Бэлигтэй журналистнууд, нэрлэбэл, Домноһоо гарбалтай, "Информ-полис" Хэблэлэй байшангай креативна директор Т.В.Зондуева, "МК Бурятия" газетын журналист С.О.Белобородов, "Центральная" газетын редактор О.Э.Галлас, реклама таһагай Т.В.Хамханова, Үндэһэн номой сангай директорэй орлогшо Ж.Ч.Дымчикова, бусад олондо мэдээжэ болонхой. Республикын телекомпанинуудта, онсолбол, "Бурятия" ГТРК-да диктор-хүтэлэгшэ Г.Ж.Тудупова, "Тивикомдо" ТК-гай редактор Б.М.Цыденешеев, «Ариг Ус» ТРК-да сайтын редактор В.С.Добрынин, эфирэй таһагай начальник О.Ч.Цыренжапова гэгшэд һайн хүдэлдэг байна.

Мэргэжэлтэ һайндэрөөр хани халуунаар журналистнуудые амаршалһан Цыденжап Григорьевич аймагай ажал хэрэгүүдтэй танилсуулба, нягта холбоотойгоор суг ажаллажа, аймагта ябуулагдажа байһан амжалтатай ажалай һайн жэшээнүүдые республикыгаа хүн зондо харуулжа, хөөрөжэ байхыень нютагаархидаа урйалба. Тиин аймагай захиргаанай болон республикын журналистнуудай дунда саашанхи харилсаата ажалай эхин табигдаа, энэ уулзалга жэл бүри мэргэжэлтэ һайндэрэй һүүлдэ заншалта болгогдохоор хараалагдаа. Аймагай 85 жэлэй ойдо зориулагдаһан һайхан номууд-бэлэгүүд журналистнуудта баруулагдаһан байна. Удха шанартай энэ уулзалга эмхидхэлгэдэ аймагайны газетын дарга М.Ц.Хамнаева, аймагай гулваагай орлогшо Б.Д.Гуробазаров гэгшэд ехэ ажал ябуулба. «Ярууна» газетынгээ редакциин байшан заһахабди гэнэн Ц.Г.Шагдаровай найдуулга бидэниие урмашуулба, баясуулба.

Бэлигма ОРБОДОЕВА.

Зурагууд "Горизонты успеха" гэнэн номһоо абтаба.

ВСЕ ЗВЕЗДЫ В ОДНОМ КОНЦЕРТЕ

ТЕАТР ПЕСНИ И ГАНЦА «БАЙКАЛ» СЭДЭБ БАНЧИКОВА И ТУЯЛА КОДБОЕВА ПУДУБ ОЧИРОВ ТЕАТР ЭСТРАДЫ ЗОРИМТО И ИЮНЫ ТОСОЧНЕВЫХ
 ДОРЖО ШАГДУРОВ ГРУИДА «НОТТИ» (МОНГОЛ) ВЕЛИКТО ПАРМАЕВ (С. ИРКУТСК) АМГАВАН ШАТЖАЕВ (АБСО) ЦЫРЕН ШОЙЖОНИМАЕВ ПАРИСА САМЖИЕВА
 ЭРЭДИН БАТСУХ ВИКТОР МАЦДАЕВ ГРУИДА «УТЭЭ» ПАРИСА БАНДУСЕВА АЛАГУЙ ЧИГИС КАРДЖАЛДИ РИЧИН ПАНШИЦЫРЕНОВ ПОТЪЕВАР ПЬОЦЬЮ АНШУЕВ ВАНИКО ГАСПАРЯН
 АЛЕКСАНДРА БУДАХАЕВА (С. МОСКВА) ЫМР И АРЧОНА БАГОДОРЖИЕВ АНДРЕЙ ЧИГИНДОРЖИЕВ НИНА БУДАЕВА АДИСО СЛОДОМОВА ДОРЖО БИЦАЛАРОВ
 АЛЕКСАНДР И ЕКАТЕРИНА МАДЬЕВЫ (С. АНГАРСК) ЯИЖИМА ЧАБДАКОВА СОДИМ И НАДЕЖДА ДОРЖИЕВЫ ГАЛСАНА СӨБӨН ДОРЖИЕВ
 ЦЫДЕН ЕШИН БИМБАЕВ АДИСА ТРОФИМОВА МЭРГЭН БАТОЖАЛОВ ШКОЛА ИСКУССТВ Г. ГУСИНОЗЕРСК ВОКАЛЬНАЯ ГРУППА «МОЛОДЫЕ ГОЛОСА»

БУЛАГАН СОБОЛИНАЯ
МАЛГАЙТАЙ МОЯ
БУРЯАДНИ БУРЯТИЯ

ЮБИЛЕЙНЫЙ КОНЦЕРТ
 БУРЯТСКИХ ЭСТРАДНЫХ ПЕСЕН
 НА СТИХИ НИНЫ АРТУГАЕВОЙ

30 ЯНВАРЯ
 НАЧАЛО В 18:00
ГБАТД ИЛО. ХОЦА НАМСАРАЕВА

БИЛЕТЫ В КАССЕ ТЕАТРА И У РАСПРОСТРАНТЕЛЕЙ
 22-25 37, 88 70 14, 89 59 47, 85 84 28, 8 960 3801097

Шираб-Нимбу ЦЫДЕНЖАПОВ

БУРЯАД-ОРОД ФРАЗЕОЛОГИИН ТОЛИ

(Үргэлжлэл. Эхинийн январин 17-ой дугаарта).

Гааһа алшуур — курительная трубка, кисет. Гааһа зууха — с трубкой во рту. Гадаада далай — океан. Гадаада дотоодо — внешний, внутренний. Гадаадын дайсан — внешний враг. Гадар үмдэн — брюки. Гажа буруу — совершенно неверно. Газаа досоо — во дворе, в доме. Газаа дэгээ — подножка в борьбе. Газаа орожо ерэхэ — приближаться к дому. Газаахи гэртэхиень хооһолхо — ограбить дочиста имущество семьи, которое имеется во дворе и в доме. Газаахи зосоохи — имущество семьи, которое находится во дворе и в доме. Газар ажал — земледелие. Газар гэшхэхэ малгүй — гол как сокол. Газар доро орошохоор — можно провалиться сквозь землю. Газар дороһоо гараһандал — словно из-под земли вырос. Газар дуулаг, гахай шагнаг — и у стен есть уши. Газар дэлхэй — земля, мир. Газар дээрэ гарбалгүй, уһан дээрэ удхагүй — без роду и племени. Газар мүргэхэ — оказаться в безвыходном положении. Газар үзэхэ — странствовать, путешествовать. Газар хахалха — пахать землю. Газар хороохоёо болихо — от медленной ходьбы или движения расстояние медленно сокращается. Газар элдүүри — землепользование. Газарай габаһаа гараһандал — словно родился из земной расщелины. Гай гасалан — беда, несчастье. Гай тодхор дайраха — попасть в беду. Гай тодхор шэрэхэ — навлекать беду. Гайда орохо — попасть в беду. Гайха тагна! — вот тебе и на! Гайхалаа бараха — изумляться. Гайхаха гэлыхэ — удивляться, поражаться. Гайхахын ехээр гайхаха — чрезмерно удивляться. Гал аюул — пожар. Гал аюул сахигшад — пожарники. Гал гуламта — огонь, очаг. Гал гуламта худхаха — наклепать беду на чью-нибудь семью. Гал гуламтаяа алдаха — оказаться в беде. Гал гуламтыень алдахуулха - кому-нибудь причинить зло. Гал дээрэ тоһо адхаха — подливать масла в огонь. Гал могой жэл — год огненной змеи. Гал тамада унаха — попасть в огненный ад по представлениям буддистов. Гал уһан хоёр болохо — сильно враждовать. Гал соо һэрюун байхагүй, гасалан соо жаргал байхагүй - в огне не бывает прохлады, а в беде — счастья. Галаб эрьехэ — всемирный потоп. Галай хэлэн — язык огня. Галай эзэн - дух огня. Галбаяа эрьехэ — неразбериха. Галгүй газарһаа утаан гарадаггүй — без огня дыма не бывает. Галда мүргэхэ — молиться огню. Галда тоһо үргэхэ — совершать жертвоприношение огню. Галда үргэхэ — делать подношение огню. Галта буу — огнестрельное оружие. Галтай нюдэн — глаза с огоньком. Галуу һажаажа, турлааг уһанда орожо үхэбэ — подражая гусю, ворона утопилась в воде. Галуунай зада — ненастные дни осени. Галтай сусал газара бү гарга — не выноси из дома горящее полено. Галыень худхаха — наклепать беду на чью-нибудь семью. Гам хайраггүйгөөр — беспощадно. Гамнаха, хайрлаха — оберегать, жалеть. Гамнаха, химгадаха — оберегать, щадить. Ган булад — сталь, булат. Ган гасуур — засуха. Ган гасуурай болоходо, шэргэдэггүй булаг һайн, гэнтын аюулай тохёолдоходо, абарһан хүн һайн — хорош родник, непересыхающий при засухе, и хорош человек, спасающий людей от неожиданной опасности. Ган гэхэ нохойгүй, газар гэшхэхэ малгүй — ни кола, ни двора.

ҮГЫН БАЯЛИГААР

асуудал - харюунууд

Уһанай шубууд Шара улаан зүһэтэй нугаһанай түрэлэй уһанай шубуун. Харюу: ангир. Галуунай абья гаралга. Харюу: ганганаан. Сахали шубуунай ондоо нэрэнь. Харюу: хайлгана. Ута хүлтэй, хүзүүтэй намагай томо шубуун. Харюу: тохорюун. Ута хүзүүтэй, хушуутай, хүлтэй намагай шубуун. Харюу: хүхэ дэргы. Ута хушуутай намагай шубуун. Харюу: һараалжан. ДУЛААН ОРОНДО БУСАДАГ ШУБУУД Зарим шубуудай толгой дээрэхи улаахан улхан, орбойһон ноһон. Харюу: залаа. Торхируугай түрэлэй талын багахан шубуун. Харюу: бүднэ. Эреэн марьян үдэтэй, хотигор хушуутай, һэбюуртэл адли залаатай шубуун. Харюу: бүбөөлжэн. Ута шобхо үзүүртэй далинуудтай, шуран түргэнөөр ниидэдэг бишыхан шубуухай. Харюу: хараасгай. Борбилоогой түрэлэй дууша, бишыхан шубуухай. Харюу: хайргана. Жэргэмэл (синоним). Харюу: булжамуур. ОЛЗОБОРИИН ШУБУУД Тахяагай түрэлэй олзобориин томо шубуун. Харюу: хура. Хурын түрэлэй томо шубуун. Харюу: һойр. Тала газарта байрладаг ута хүзүүтэй, шамбай хүлнүүдтэй томо шубуун. Харюу: тоодог. Ой соо байрладаг эреэн зүһэтэй шубуун. Харюу: хүдөө. Ургамалай үрэнүүдээр, гүлгүүр, набшаһаар хооллодог олзобориин багашаг шубуун. Харюу: торхируу. Шубуунай хото. Харюу: уули. ЮРЫН ШУБУУД Борбилоогой түрэлэй улаахан үбсүүтэй дууша боро шубуун. Харюу: зана. Борбилоогой түрэлэй ойн эреэхэн шубуун. Харюу: итаг. Далидаа сагаан үдэнүүдтэй алаг эреэн шубуун. Харюу: шаазгай. Ургамалай үрэнөөр хооллодог, борботор хүхэ гү,

али сагаан үдэнүүдтэй, томо уулитай шубуун. Харюу: гулабхаа. Боро харабтар үдэнүүдтэй бишыхану шубуун. Харюу: борбилоо. Модондо абирдаг, хүсэтэй хатуу хушуутай шубуун. Харюу: тоншуул. МЯХАША ШУБУУД Сагаан толгойтой, боро зүһэтэй, шарабар гэдэһэтэй, үндэр хада уулада байдаг мяхаша томо шубуун. Харюу: ело. Элин халин түргөөр ниидэдэг мяхаша шубуун. Харюу: нашан. Ялагар хара һододтой томо шубуун. Харюу: хирээ. Богонихон аад, гохо хушуутай, ута хурса һабарнуудтай мяхаша шубуун. Харюу: харсага. Томо нюдэдтэй, гохо хушуутай үүниин мяхаша шубуун. Харюу: бэгсэргэ. Сайбар боро үнгэтэй мяхаша шубуун. Харюу: хулда. Б.ГОМБОЕВ.

НОХОЙ СУУРГА ХОЁР ОНТОХОН

Урдан юм гү, али һая юм гү, нэгэ баян айлайхи нохойтой һэн. Тэрэнь гэр байрын харууһалдаг байгаа. Нэгэтэ нохой амбаарай үүдэндэ үлгөөтэй томо суургада өөдэрхэбэ: - Энэ, ши, юунэйхи гэжэ миин үлгөөтэй байдаг жэбэрхэй түмэрбиши? Шамһаа туһа гэжэ байхагүй. Харин би энэ бүхы гэр байрые үдэр һүнигүй харууһалнаб. Намда амараш сүлөө үгы, үргэнэ нойргүй хулгайшад, дээрмэшэдһээ хамгаалнаб. - Шагналши, нохой, ши буруу хэлэнэш. Ши бидэ хоёр нэгэ ажал хэнэ ха юмбибди... - гэжэ суургын хэлэхэдэ, нохой таһа дүүрэн: - Юун? Нэгэ ажал хэнэбди гэнэ гүш? Эшэ-хээ яанаш! Алим бэ шинии хэһэн ажал? Үгыл, үлгөөтэйл хадаа үлгөөтэйш. Намдал адли гүйжэ, хусажашье шадаха бэшэ аад, хүниие бү энеэлгэ, - гэжэ суургые наадалан боробо. - Толгойгүйнь малгайгүйгөө наадалба гээшэнь бү болоё даа, - гээд, суурга бэшэ дуугарбагүй. - Толгойгүй, малгайгүй... Хэмнай толгойгүйб, харая. Алим шинии толгой? Миниихи энэ байна. Толгойдохи шэхээрэ дууланаб, толгойдохи нюдөөрөө харанаб... - гэжэ байгаад нохой һабараараа тархья заан, элдэбээр үгэлжэ сага барана. Нэгэтэ һүни хулгайшан ерээд, нохойн хусаһаа һанахада, мяха хаяжа үгэбэ. Нохой мяханай амтатай үнэртэ диилдэжэ, шүлһээ залгин, хусаһаашье мартажархёод, мяханда уланхатан аһалдаба. Хулгайшан энэ һамбаандань амбаарта орохо һэдэлгэ хэбэ. Томо суурга тайлажа, онсо онһыень таажа ядаба. Түмэрөөр хүшэбэ, гасаба, эмдэжэ ядаба. Тиигээд һула тонилхо баатай болобо. Нэгэ оролго болоһон хойно мяханда садаһан нохой хэлэ амаа долёһоор бии боложо, амбаарайнгаа үүдэндэ налайн хэбтэбэ. - Хэн хулгайшанһаа энэ амбаар соохи зөөри хамгаалба? Харая гээ һэн гүш, хэмнай толгойгүйб? Хараба гүбди! - гэжэ суурга нохойһоо асууба. Нохой мэдээшгүй болоод, углуугай үрмэдэнэ руу орожо хэбтэшоо һэн. Эрдэни ДУГАРОВ найруулан бэлдэбэ.

Энэ хуудаһа Галина БАЗАРЖАПОВА-ДАШЕЕВА бэлдэбэ.

Table with 2 columns: Time and Program Name. Includes programs like 'УНИВЕР', 'ВОСТОЧНЫЙ ЭКСПРЕСС', 'ТОЧКА ЗРЕНИЯ'.

Table with 2 columns: Time and Program Name. Includes programs like 'ТОЧКА ЗРЕНИЯ', 'ДОМ-2. LIVE', 'ИНТЕРНЫ'.

Table with 2 columns: Time and Program Name. Includes programs like 'ТОП-МОДЕЛЬ ПО-АМЕРИКАНСКИ', 'НОЧНОЙ КАНАЛ НА ТИВИКОМЕ'.

СТС «БАЙКАЛ»

Table with 2 columns: Time and Program Name. Includes programs like 'ПОМЕНЯТЬСЯ МЕСТАМИ', 'НИЧЕГО НЕ ВИЖУ, НИЧЕГО НЕ СЛЫШУ'.

НТВ

Table with 2 columns: Time and Program Name. Includes programs like 'СЕГОДНЯ. ИТОГИ', 'БРИГАДА', 'ДЕМОНЫ'.

5 КАНАЛ

ТИВИКОМ

06.05, 20.05 *СЕРЕДИНА ЗЕМЛИ* (12+). ЗУРХАЙ

Четверг, 31

ПЕРВЫЙ КАНАЛ

Table with 2 columns: Time and Program Name. Includes programs like 'ДОБРОЕ УТРО', 'КОНТРОЛЬНАЯ ЗАКУПКА', 'ЖЕНСКИЙ ЖУРНАЛ'.

«РОССИЯ»

Table with 2 columns: Time and Program Name. Includes programs like 'УТРО РОССИИ', 'ВЕСТИ-БУРЯТИЯ. УТРО', 'БАМБААХАЙ'.

Table with 2 columns: Time and Program Name. Includes programs like 'ВЕСТИ. ДЕЖУРНАЯ ЧАСТЬ', 'ВЕСТИ-БУРЯТИЯ', 'ЕФРОСИНЯ. ТАЁЖНАЯ ЛЮБОВЬ'.

КУЛЬТУРА

Table with 2 columns: Time and Program Name. Includes programs like 'ЕВРОНЬЮС', 'НАБЛЮДАТЕЛЬ', 'ПИСЬМА ИЗ ПРОВИНЦИИ'.

АРИГ УС

Table with 2 columns: Time and Program Name. Includes programs like 'ВОСТОЧНЫЙ ЭКСПРЕСС', 'УТРЕННЕЕ ШОУ "ТЭЦ-3". ПОГОДА', 'УЛАН-УДЭ: ИНСТРУКЦИЯ'.

ТИВИКОМ

Table with 2 columns: Time and Program Name. Includes programs like 'СЕРЕДИНА ЗЕМЛИ', 'ЗУРХАЙ', 'НОЧНОЙ КАНАЛ НА ТИВИКОМЕ'.

Table with 2 columns: Time and Program Name. Includes programs like 'В ТЕМЕ', 'СЕРЕДИНА ЗЕМЛИ', 'ВОЗВРАЩЕНИЕ МУХТАРА'.

СТС «БАЙКАЛ»

Table with 2 columns: Time and Program Name. Includes programs like 'ТОП-МОДЕЛЬ ПО-АМЕРИКАНСКИ', 'НОЧНОЙ КАНАЛ НА ТИВИКОМЕ', 'ТОЧКА ЗРЕНИЯ'.

Table with 2 columns: Time and Program Name. Includes programs like 'НТВ УТРОМ', 'ВОЗВРАЩЕНИЕ МУХТАРА', 'МЕДИЦИНСКИЕ ТАЙНЫ'.

5 КАНАЛ

Table with 2 columns: Time and Program Name. Includes programs like 'СЕИ-ЧАС', 'НТВ УТРОМ', 'ВОЗВРАЩЕНИЕ МУХТАРА'.

Пятница, 1

ПЕРВЫЙ КАНАЛ

Table with 2 columns: Time and Program Name. Includes programs like 'ДОБРОЕ УТРО', 'КОНТРОЛЬНАЯ ЗАКУПКА', 'ЖЕНСКИЙ ЖУРНАЛ'.

«РОССИЯ»

Table with 2 columns: Time and Program Name. Includes programs like 'УТРО РОССИИ', 'ВЕСТИ-БУРЯТИЯ. УТРО', 'МУСУЛЬМАНЕ'.

Table with 2 columns: Time and Program Name. Includes programs like 'ДЕЛО Х. СЛЕДСТВИЕ ПРОДОЛЖАЕТСЯ', 'ВЕСТИ. ДЕЖУРНАЯ ЧАСТЬ', 'ВЕСТИ-БУРЯТИЯ'.

КУЛЬТУРА

Table with 2 columns: Time and Program Name. Includes programs like 'ЕВРОНЬЮС', 'ДЕЛО АРТАМОНОВЫХ', 'ПРОВИНЦИАЛЬНЫЕ МУЗЕИ'.

АРИГ УС

Table with 2 columns: Time and Program Name. Includes programs like 'ВОСТОЧНЫЙ ЭКСПРЕСС', 'УТРЕННЕЕ ШОУ "ТЭЦ-3". ПОГОДА', 'УЛАН-УДЭ: ИНСТРУКЦИЯ'.

ТИВИКОМ

Table with 2 columns: Time and Program Name. Includes programs like 'СЕРЕДИНА ЗЕМЛИ', 'ЗУРХАЙ'.

Table with 2 columns: Time and Program Name. Includes programs like 'ТОЧКА ЗРЕНИЯ', 'ПОГОДА', 'ВОСТОЧНЫЙ ЭКСПРЕСС'.

СТС «БАЙКАЛ»

Table with 2 columns: Time and Program Name. Includes programs like 'ТОЧКА ЗРЕНИЯ', 'ПОГОДА', 'ВОСТОЧНЫЙ ЭКСПРЕСС'.

Table with 2 columns: Time and Program Name. Includes programs like 'ДЕЛО Х. СЛЕДСТВИЕ ПРОДОЛЖАЕТСЯ', 'ВЕСТИ. ДЕЖУРНАЯ ЧАСТЬ', 'ВЕСТИ-БУРЯТИЯ'.

5 КАНАЛ

Table with 2 columns: Time and Program Name. Includes programs like 'СЕИ-ЧАС', 'МОМЕНТ ИСТИНЫ', 'УТРО НА 5'.

Суббота, 2

ПЕРВЫЙ КАНАЛ

Table with TV schedule for the first channel on Saturday, 2. Columns include time slots and program titles like 'ВОЗМЕЗДИЕ', 'ИГРАЙ, ГАРМОНЬ ЛЮБИМАЯ!', 'УМНИЦЫ И УМНИКИ'.

Table with TV schedule for the first channel on Saturday, 2. Columns include time slots and program titles like 'Х/Ф СПОРТЛОТО-82', 'СЕЛЬСКОЕ УТРО', 'ДИАЛОГИ О ЖИВОТНЫХ'.

КУЛЬТУРА

Table with TV schedule for the first channel on Saturday, 2. Columns include time slots and program titles like 'ЕВРОНЬЮС', 'БИБЛЕЙСКИЙ СЮЖЕТ', 'ПОПРЫГУНЬЯ'.

Table with TV schedule for the first channel on Saturday, 2. Columns include time slots and program titles like 'БЕЛАЯ СТУДИЯ', 'ЖИЗНЬ И СУДЬБА', 'КОНЦЕРТ ПРОЩАЙ, ОЛИМПИЯ'.

АРИГ УС

Table with TV schedule for the first channel on Saturday, 2. Columns include time slots and program titles like 'МИЛЛИОН В БРАЧНОЙ КОРЗИНЕ', 'ВОСТОЧНЫЙ ЭКСПРЕСС', 'МЕЖДУ НАМИ'.

ТИВИКОМ

Table with TV schedule for the first channel on Saturday, 2. Columns include time slots and program titles like 'СЕРЕДИНА ЗЕМЛИ', 'ЗУРХАЙ', 'НОВОСТИ ДНЯ'.

Table with TV schedule for the first channel on Saturday, 2. Columns include time slots and program titles like 'В ТЕМЕ', 'СЕРЕДИНА ЗЕМЛИ', 'НОВОСТИ ДНЯ'.

СТС «БАЙКАЛ»

Table with TV schedule for the first channel on Saturday, 2. Columns include time slots and program titles like 'МЕШОК ЯБЛОК', 'МОНСУНО', 'ЧАПЛИН', 'КУРИНЫЙ ГОРОДОК'.

Table with TV schedule for the first channel on Saturday, 2. Columns include time slots and program titles like 'ИСТОРИЯ РОССИЙСКОГО ЮМОРА', 'МЯСОРУПКА', 'ЕЛИЗАВЕТА'.

НТВ

Table with TV schedule for the first channel on Saturday, 2. Columns include time slots and program titles like 'АГЕНТ ОСОБОГО НАЗНАЧЕНИЯ', 'СМОТРИТЕ', 'СЕГОДНЯ', 'ЛОТЕРЕЯ ЗОЛОТОЙ КЛЮЧ'.

5 КАНАЛ

Table with TV schedule for the first channel on Saturday, 2. Columns include time slots and program titles like 'СЕЙЧАС', 'ТЕРРА АЛЬ-КАИДА', 'ФОКУСНИК'.

Воскресенье, 3

ПЕРВЫЙ КАНАЛ

Table with TV schedule for the first channel on Sunday, 3. Columns include time slots and program titles like 'НОВОСТИ', 'ДЕЛОВЫЕ ЛЮДИ', 'СЛУЖУ ОТЧИЗНЕ'.

КУЛЬТУРА

Table with TV schedule for the first channel on Sunday, 3. Columns include time slots and program titles like 'ЕВРОНЬЮС', 'ОБЫКНОВЕННЫЙ КОНЦЕРТ', 'АННА НА ШЕЕ'.

АРИГ УС

Table with TV schedule for the first channel on Sunday, 3. Columns include time slots and program titles like 'ФЛИППЕР', 'МУНГЭН СЭРГЭ', 'УЛАН-УДЭ: ИНСТРУКЦИЯ'.

ТИВИКОМ

Table with TV schedule for the first channel on Sunday, 3. Columns include time slots and program titles like 'БЛОКБАСТЕР 3D', 'РАДАР-СПОРТ', 'ВКУСНО', 'ЗУРХАЙ'.

СТС «БАЙКАЛ»

Table with TV schedule for the first channel on Sunday, 3. Columns include time slots and program titles like 'В ТЕМЕ', 'СЕРЕДИНА ЗЕМЛИ', 'НОВОСТИ ДНЯ'.

Table with TV schedule for the first channel on Sunday, 3. Columns include time slots and program titles like 'МОЯ УЖАСНАЯ НЯНЯ-2', 'МЯСОРУПКА'.

НТВ

Table with TV schedule for the first channel on Sunday, 3. Columns include time slots and program titles like 'АГЕНТ ОСОБОГО НАЗНАЧЕНИЯ', 'СЕГОДНЯ', 'ЛОТЕРЕЯ РУССКОЕ ЛОТО'.

Table with TV schedule for the first channel on Sunday, 3. Columns include time slots and program titles like 'ЧИСТОСЕРДЕЧНОЕ ПРИЗНАНИЕ', 'ЦЕНТРАЛЬНОЕ ТЕЛЕВИДЕНИЕ', 'ТЫ НЕ ПОВЕРИШЬ!'.

5 КАНАЛ

Table with TV schedule for the first channel on Sunday, 3. Columns include time slots and program titles like 'ПОБЕДИТЕЛЬНИЦЫ', 'СЕЙЧАС', 'ТАЙНА ЧЕРНЫХ ДРОЗДОВ'.

ДОРОГИЕ ЗЕМЛЯКИ!

В нашей семье случилась беда – неожиданно заболела сестра Жаргалма Батоевна Цыренова. Она живет в с.Утата Закаменского района, одна воспитывает троих детей. Сейчас проходит лечение в Израиле. Нашей сестре требуется дорогостоящая операция...

Просим оказать посильную помощь. Ведь не оскудеет рука дающего. Те, кто откликнется, могут перечислить деньги на счет:

Восточно-Сибирский филиал ОАО АКБ «Росбанк»

КПП 246602002

ИНН 7730060164

БИК 040407388

К/счет 30101810000000000388

Получатель Цыренова Жаргалма Батоевна. Счет 40817810576130006453.

ВОЗРАСТНЫЕ ОГРАНИЧЕНИЯ В ТЕЛЕПРОГРАММЕ

В телепрограмме с 27 августа, согласно ФЗ от 29.12.2010 «О защите детей от информации, причиняющей вред их здоровью и развитию», вступающему в силу с 1 сентября 2012 года, будут присутствовать знаки о возрастных ограничениях:

- 0+ - от 0 до 6 лет
6+ - от 6 до 12 лет
12+ - от 12 до 16 лет
16+ - от 16 до 18 лет
18+ - старше 18 лет

Продаю 2-комнатную благоустроенную квартиру по ул. Боевой, 1 этаж, есть подполье, с/у совмещенный, большой, ухоженная, домофон, кабельное, Интернет.
Тел.: 8-924-45-18-947.

Молебен «Бархан тахилган» проводит Шэрээтэ лама Курумканского дацана Олег Намжилов, 25 января 2013 г. ФСК, ул.Рылеева, 5 с 15-30 до 17 ч.

Үнэгэрхэн зүүн жэлэй агшан зүүр

Хориин аймагай байгуулагдахаар 90 жэлэй ойдо

Аркадий БАТОМУНКУЕВАЙ проект

Хүндэтэ үншагшад, хэрбээ хоморой фото-зурагуудтай наа, тэдэнээ редакцидамнай эльгээжэ, бүгэдын һонорто дурадхыт гэжэ таанадтаа ханданабди. Айл бүхэнэй хадагалаанда иимэ баялиг олдохол байха. Тэдэнээ өрээдүйнгөө үеынхидтэ дамжуулаял.

Манай хаяг: 670000, Улаан-Үдэ хото, Каландаришвили, 23, каб.26; электрон хаяг: upep@mail.ru Тел.: 21-64-36.

1936 оной апрелин 18-да бүүлгаһан зураг дээрэ Хориин аймагай Булам нютагай залуу хүбүүд Галсанов Бата, Баянов Абармит гэгшэдые харанабди. Эдэ хүбүүд Дайшалхы Улаан Тугай орденото Бурядадай морин сэрэгэй полкдо алба гаража байгаа.

1930-аад онуудай хугасаа соо Булам нютагаһаа хамта дээрэ арбаад хүбүүд тэндэ алба гараһан байдаг. Галсанов Бата айлай арбан үхибүүдэй нэгэн нэн. Эсэгэ ороноо хамгаалгын Агууехэ дайнда Гэлэгэй Галсанай гурбан хүбүүд баатарай үхэлөөр унаһан юм. Тэдэниие нэрлэбэл, Мүнхэ, Бата (зураг дээрэ), Дэмбэрэл гэгшэд мүн. Тиихэдэ үшөө Галсанай Гэндэнэй (эдэ хүбүүдэй аха) хүбүүн Даржаа дайнһаа баһа бусаагүй нэн. Баянов Абармит Бадмаевич дайнһаа бусаад, түрэл нютагайнаа Карл Марксын нэрэмжэтэ колхозой түрүүлэгшээр арбаад жэлэй туршада амжалтатайгаар хүдэлһэн байна.

1939 оной мартын 27-до бүүлгаһан зураг дээрэ Дамбаев Даба Дубчинович дээдэ зэргэдэ зүүн гарһаа хоёрдохи зогсоно. Буряад-Монголой АССР-эй Финансануудай Арадай комиссариадай эмхидхэн налогово агентнүүдые бэлдэхэ талаар курсые Кабанск тосхондо дүүргээд байхадаа, сүг хамта нураһан нүхэдөөрөө дүрэ зурагуудые абхуулһан байгаа. Тус курса дүүргээд, Дамбаев Д.Д.Хориин аймагай сберкассе даагшаар Эсэгэ ороноо хамгаалгын Агууехэ дайнай эхилтэр хүдэлһэн юм.

Хориин аймагай Булам нютагай түрүүшын комсомолшүүд Дамбаев Даба Дубчинович, Баянов Арьян Бадмаевич гэгшэд 1937 ондо бүүлгаданхай. Баянов Арьян хадаа нэгэдэхи зураг дээрэ бүүлгаданхай Баянов Абармит гэгшын дүү байһан юм. Бүхы наһаараа түрэл нютагтаа элдэб ажалда, малшанаар, түмэршэ дарханаар эрхим найнаар хүдэлһэн байна. Хүхюун, зөөлэн абари зантай, ехэ шогууша хүн байһан юм.

Япон милитаристнуудые бута сохиһоной удаа 1945 оной намар Хитадай Харбин хотодо гурбан сэрэгшэд дүрэ зурагаа абхуулһан байна. Дундань Дамбаев Даба Дубчинович нууна. Зогсоһон хоёр офицернүүдэй нэгэниинь армян яһанай, нүгөөдэнь татаар яһанай нэн. Дамбаев Даба Дубчиновичай наһанай намтар тушаа хэлэхэдэ, иимэ байна. Эсэгэ ороноо хамгаалгын Агууехэ дайнай эхилхэдэ, тэрэ намартаа сэрэгэй албанда тагтааад, Ленинградадай фронтдо фашис булимтарагшадтай тэмсэһэн байна.

1943 оной хабар хул руугаа хундөөр шархатаа нэн. Олон харануудай туршада аргалулһанайнгаа һүүлээр Японтой болоһон дайнда хабаадалсаһан юм. Дайнай дүүрэхэн хойно Улаан-Үдэ хотодохи колхозой түрүүлэгшэнэрье бэлдэдэг техникүмдэ орожо нураад, агрономой мэргэжэлтэй болоһон юм. Хожомын тэрэ техникүм нэрээ элгээд, хүтэлбэрилхы кадрнуудые бэлдэдэг техникүм гээд нэрлэгдээ нэн бээ. 1950-яад

онуудай эхээр Дамбаев Д.Д.Хориин аймагай Кировэй нэрэмжэтэ колхозой түрүүлэгшээр хүдэлөөд, удаань нютагайнаа Карл Марксын нэрэмжэтэ колхозой ахамад агрономоор, партийна эмхиин секретаряар, түрүүлэгшын орлогшоор хүдэлһэн байна. Тиихэдэ колхозой түрүүлэгшэ Баянов Абармит Бадмаевичтай (нэгэдэхи зураг) сугта хүдэлһэн юм. 1960 онһоо эхилээд, 1978 ондо наһанайнгаа амаралтада гаратараа Дамбаев Д.Д. Хориин УОС-то участково мелиоратораар хүдэлөө нэн.

Дамбаев Даба Дубчинович Эсэгэ ороноо хамгаалгын дайнай II шатын орденор, "Дайшалхы габьяагай түлөө" ("За боевые заслуги"), "Германиие илаһанай түлөө", «Япониие илаһанай түлөө» болон бусад олон тоото медальнуудаар шагнагдаһан юм. Наһанайн хани нүхэр Гармаева Цыбикма Намсараевна мүнөө 92 наһа хүрэнхэй, Булам нютагтаа ажаһуудаг юм. Энэ бүлэ найман үхибүүдые хүмүүжүүлһэн байна.

БҮХЭДЭЛХЭЙН БУРЯАДУУДАЙ ЁОХОРОЙ ФЛЕШ-МОБ УГТУУЛАН

ЁОХОРОЙ ДУУНУУД

МАНАЙ ОСОАВИАХИМ
Ангарынгаа оёорһоо
Алаг шулуу бэдэрэе.
Алаг сээжын оёорһоо
Аяг зугаа бэдэрэе.
Дабталга:
Манан Осоавиахим
Сэ-Сэ-Сэ-Рэй оборон яс.

Сэлэнгынгээ оёорһоо
Сэгээн шулуу бэдэрэе.
Сэсэн сээжын оёорһоо
Сэбэр зугаа бэдэрэе.
Дабталга.

ОГТОРГОЙГОО ХАРАХАДАМ
Огторгойгоо харахадам,
Одо мүшэд яларна.
Олон зоноо харахадам,
Манай үетэн соёрно.

Манай Осоавиахим
Сэ-Сэ-Сэ-Рэй оборон яс!
Баруун уулын оройе

Баглаа сэсэг гоёогоо.
Бараг залуу хүбүүды
Бостон костюм гоёогоо.
Дабталга.

АА-НЭЭ, КОМСОМОЛ
Ногоонойнгоо хүхэдэ,
Сабшаел даа үендээ,
хүхэдэ,
үендээ.

Аа-нээ, комсомол!
Аа-нээ, коммунизм (а) м,
Яа-сам, яа-сам, яс!

Наһанайнгаа залууда,
Зугаалаел даа, үендээ,
залууда,
үендээ.

Аа-нээ, комсомол!
Аа-нээ, коммунизм (а) м,
Яа-сам, яа-сам, яс!

Үбһэнэйнгөө хүхэдэ, хүхэдэ,
Сабшаел даа, үендээ,
үендээ.
Аа-нээ, комсомол!

БАРУУН УРДАХИ НАРЫНГАА
Баруун урдахи нарынгаа
Орохынъ яажа хүлээхэб.
Баруугаар хууһан
нүхэдэйнгөө
Наадахынъ яажа хүлээхэб.

Дабталга:
Ябоо, хайдоо, хайдалое
Үшөө хайдоо, хайдалое.

Зүүн урдахи нарынгаа
Орохынъ яажа хүлээхэб.
Зүүгээр хууһан хүхэдэйнгөө
Наадахынъ яажа хүлээхэб.
Дабталга.

Солдат сабхиин шэнэдэ
Саһан ходо ородог хай.
Сарюун залуу ябахата,
Наадан ходо болодог хай.
Дабталга.
Булгайр сабхиин шэнэдэ
Бороо ходо ородог хай.
Балшар залуу ябахата,
Наадан ходо болодог хай.

НААДАН ДЭЭРЭЭ ЕРЭЭБДИ
Наадан дээрээ ерээлди
даа,
Ерээлди даа, сааш.
Саажтын найханий хараабди даа,
Хараабди даа, сааш.
Саажтын найхан хэн бэлэйт,
Саажтын найхан хэн бэлэйт.
Хэн бэлэйт, хэн бэлэйт.
Хэн бэлэйт, хэн бэлэйт.
Түрэнэн нютаг хаана бэ,
Түрэнэн нютаг хаана бэ?
Хаана бэ, хаана бэ,
Хаана бэ, хаана бэ?
Наһан танай хэды бэ,
Наһан танай хэды бэ?
Хэды бэ, хэды бэ,
Хэды бэ, хэды бэ?
Тушаал танай ямар бэ,
Тушаал танай ямар бэ?
Ямар бэ, ямар бэ,
Ямар бэ, ямар бэ?
Үри хүүхэд хэды бэ,
Үри хүүхэд хэды бэ?
Хэды бэ, хэды бэ,
Хэды бэ, хэды бэ?

САГААЛГАН — МАНАЙ НАЙНДЭР, САГ ҮЕДЭ МАНДАХА БОЛТОГОЙ!

(Үрээлнүүд)

Хүн бүхэн хүгшэн, залуугүй илгаагүй,
Хүнгэн солбон, энхэ элүүр ябаг лэ.
Хүүгэд, үбгэд хуби заяанда гомдонгүй,
Хүхюун, дорюун зол жаргалаа эдлэг лэ!
Арад зон — ямаршые үндэһэ яһанай наа,
Аха дүүдэл эб нэгэтэй ажаһууг лэ.
Агуухэ Совет оромнай ходоодо
Ажалша баатартал урган батажаг лэ!
Дэлхэй түбимнай дайнай утаа үзэнгүй,
Дэлгэр тэнюун, сэлмэг байха болтогой!
Уян сагаан найхан сэдхэл үгырэнгүй,
Улас бүхэнэй холбоо бүхэлхэ болтогой!
Хонимнай эхирлэн хурьгалаг,
Хорёогоор дүүрэн олошорог,
Хаяа билтарма эдеэтэй, Ханаараа дүүрэн шэмэгтэй,
Хуби заяа баянтай, Хамаг зоноороо эбтэй,
Колхоз дээрээ хүндэтэй, Хүүгэд олон жаргалтай,
Орон соогоо магтаалтай, Орден, медаль шагналтай,
Хүбүүд, басагаднай эрдэмтэй,
Хамтынгаа ажалда эршэтэй!
Урдаа табиһан зорилгоо Урматай шуумар дэгжээгээд,
Буян ехэтэй ажалаа Булаг мэтэ дэлбэрүүлээд!
Хубилган шэнэдхэлгын ёһые
Халуунхан зүрхэнһөө дэмжэлсээд,
Орон нютагаа баяжуулан, Олон нүхэдөө баясуулыт!
Нүйдхэл мууда дайрагдангүй, Нүр жабхалангаа дарагдангүй,
нүниин харанхыда төөрингүй,
һанаа зоболонгоор нүдэдээнгүй!
Хүндэ буугай тэһэрэлгые Хорото муухай түймэрые,
Дайнай шуната утаае, Дүүнэр, эжынгээ уйлаае,
Үе наһандаа харангүй,

Үтэлхэ наһандаа гомдолгүй,
Үбдэг дээрээ ашатаяа Үе наһаараа жаргалтаяа!
Ута наһа наһалжа, Удаан жаргал эдлэжэ,
Утаһан бүһээ андалдаһаар, Ураг тарагаараа баяжаһаараа —
һураг суугаа дэлгэрүүлэнгээ, найхан нүхэдөөр эблэрэнгээ,
һанаһан урмаа сэдхэнхэй, һанаан дүүрэн эльгэлэнхэй —
сэдхэл тэнюун ажаһуугыт, сэнгүүхэн наһаараа жаргыт!
Гараһан жэлнай гэр бүхэндэ Гүн жаргалай гэрэлээр сасарһай,
Адууша, нүүрһээ, шүлэгшэ нүхэдтэ Ажаһуудалдань амжалтын баяр асарһай.
Артель бүхэндэ, аймаг городто — Ажалай илалта мандаха болтогой!
Үбэл дунда хабарай ногооролдо Үсэдөөр эрмэлзэгшэдтэ үрээл болтогой!
Комбайн жолоодогшо, газар малтагша, Космонавт бологшодто үрээл болтогой!
Арадай бэлигһээ һабагша татагша аялга дуушадта үрээл болтогой!
Талаараа дүүрэн таряатай, Талмай дүүрэн малтай, Малгай дүүрэн ухаатай Мүнөөнэй хүнүүдые түрөөрэй.
Үүрэйнгээ толон — уурагые Үе соогоо хадагалаарай, Үнгэ шадалайнгаа зурагые «Үтэлтэрөө» яларуулаарай.
Жаахан хүүгэдэйнгээ наадануудые Зааханааршые бү замхуулаарай, Жабхан, ольбон зудануудые Жааханааршые бү үзүүлээрэй.
Сэсэгүүдэй сэбэр нүдэдыень Сэлмэг найхан байлгаарай, Сэнхир хюрууда дэльбэнүүдыень Секундашые бү оруулаарай.
Сарюун гэгээн тэнгэриэ

Арюун зандан байлгаарай, Арбан зузаан хэшгээ Арад зондоо заяагаарай. Эхэ орондом айлшалхадаа, Эрхэ ехэтэй гээшэ аабзаш, Эрдэни найхан эрхэээ Эрилтэ соохондонь эдлээрэй.
Мэндэ найхан байгаарай, Мүшэдөөр олохон байгаарай. Маанадай гүрэндэ ерэнэн хадаа, Маанадай нүхэр гээшэлши. Ургасаар баян најартай байгаарай, Урматай, зоригтой баатарнуудтай байгаарай. Хамагые илагша байгаарай, Хүн зондоо найдаарай. Ажалдаа түрүүлһэн Алдарта нүхэдөө золгогты, Ерэнэн жэл соогоо Ехэл илалта туйлагты. Үхэр малаа Үүлтэр найнтай болгогты, Хурса шэмыень Хоёр дахин ехэдхэгты! Үргэн таладаа Үндэр таряа хиидхүүлэгты. Малшан, таряшан Манай түрүүшүүл олошорог, Ажалша, номшо Аша гушамнай баяжаг. Арюун хуудалта Айл аймагнай үнэржэг, Хурдан ухаатан Хурса зоригтон мандаг. Илалтын баяр энэ жэл соо эдэлэг. Хушууран бэлшээшэ хүрэгтнай Хоног бүхэндэ үдэг лэ, Хурдан гүйгөөшэ хүлэгтнай Ходол солоёо дуудуулаг лэ. Танайл гараар ургуулагданан Таряан далай долгилог лэ, Аршаан шэнгээр булгилһан Арьбан хаалитнай дэлгэрэг лэ. Үүлэн шэнгээр эбхэрһэн Үнэтэ нооһонтнай торгожог лэ, Уужам талаар дэбхэрһэн Унагад, хурьгад түлжэг лэ!

(Үргэлжлэлэнь хожом гараха).

Наһан дээрэ Наһа нэмэжэ байхадаа, Айл аймагтаа, Арад зондоо Үшөө ута наһа, Удаан жаргал үрээл! Жэл бүри жэгдэ амгалан, Он бүри омог дорюун Сагаалжа, ногоолжо байя даа!
Хүйтэн үбэлые дабаха солотой, Хүхэ најарые амадаха үрээлтэй,
Сагаалган — манай найндэр, Саг үедэ мандаха болтогой!
Эгээл найхан хүсөөл үрээлсэжэ, Муугаа даража, баяраа үргээл.

Энэ үдэр амар мэндэээ мэдэлсэжэ, Мүнхэдөө аха дүүнэр болоёл!
Буурал ахатамнай, Үрээлэйнгээ найхание үршөөжэ хайрлагты,
Үндэр наһанайнгаа Орьёл бодолые заяагты.
Урагшатай, амжалтатай Үдэрнүүд ерэжэл байг,
Улам найханаар Байдалнай эрьежэ байг!
Гаража ерэнэн энэ Шэнэ жэлдэ Газар дайдамнай үрээлтэй байг лэ,
Хото город, хүдөө нютаг бүридэ Хонин төөлэй, сагаан эдеэн дэлгэрэг лэ!

"ЦАГААН САР-МОНГОЛД ҮЙЛДВЭРЛЭВ 2013" ҮЗЭСХЭЛЭН ХУДАЛДААГААР ДОТООДЫН ПРОДУКЦИ ХЯМДРУУЛАН БОРЛУУЛЖ ЭХЭЛЛЭЭ

"Цагаан сарын бэлэг" сэдвээр зохёон байгуулсан сар шэнын баяраар үндэсний үйлдвэрлэгчдэд дэмжихье урьалжа, дотоодын үйлдвэрлэгчдийг нэгдэвч үзэсгэлэн худалдааг үргэн хэмжээнд зохёон байгуулахаар болсон. Энэ дагуу Монголын Юрэнхы сайдын (премьер-министрэй) эвээл дор "Цагаан сар-Монголд үйлдвэрлэв 2013" үзэсгэлэн худалдаан Цирк, Мишээл экспо, Мэдээлэл технологийн паркт нээлээ.

Юрэнхы сайд Н.Алтанхуяг үзэсгэлэнг нээж хэлсэн үгэндээ "Жэл бүрийн цагаан сараар бэлэн мөнгөө гадагш урсгадаг байдлыг арад иргэдтэйгээ, дотоодын үйлдвэрлэгчидтэйгээ хамтран өөршлэхөөр тодорхой хэмжээ хийсэн. Үзэсгэлэн худалдааны талбайн түрээсыг (арендыг) 50 хувиар Засагай газраас гаргаж, хариуд нь бараа бүтээгдэхүүнээ хямдруулан худалдаалахыг үйлдвэрлэгшэдтэй захиба".

ӨВӨР МОНГОЛ БӨХЧҮҮД МОНГОЛ БӨХЫЕ СУДАЛЖА БАЙНА

Өвөр Монголын 12 удаагийн алдарт аварга Б.Төмөр, шавь нарынхаа хамта Монгол улсад бэлэдхэл хорилго эхилжээ. Монголын уламжалалта үндэсний бөхын барилдаа сүүлийн жэлнүүдтэ Өвөр Монголын бөхчүүд ехээхэн сонирхож байгаатай холбоотой гэнэ.

тарсан бэлэдхэл сургуулилтаа хийж байна.

Б.Төмөр аваргын хубида 1987 онд гэхэ гү, али 20 настайнаа хойшо хэшээл зааж байгаа ба Өвөр Монголддоо төдийгүй бүх Хятадын аварга шалгаруулах тэмцээнд 20 гаруй удаа түрүүлж байжээ. Тэрэр өөрийн шавь нараа тив дэлхэйдэ хүлээн зөвшөөрөгдсөн шилдэг тамиршан болгохо хүсэл тээдэг аж. Тэрэ хүсэлээ бээлүүлэхэдэ Монгол Улсын шилдэг тамирчдын арга барил зайлшгүй хэрэгтэй гэжээ. Тэдэ табан нарын хугацаанд Монгол Улсад амьдаржа бэлэдхэл хийхээр болсон байна.

24tsag

Америкэдэ амьдардаг, энэтхэг гаралтай, юһэн наһатай Пранав Кальян гэгч хүбүүн "Microsoft"-ын мэргэжилтний батламж гарджээ. Тэрбээр MCTS буюу "Microsoft"-ын технологийн баталгаажсан мэргэжилтэн гэх шалгалтыг амжилттай давсан тухай "The Times of India" мэдээлэв.

ЮҺЭН НАҺАТАЙ ХҮБҮҮН БАТЛАМЖА ГАРДАБА

Кальян хүү ийнхүү MCTS сертификат хүртсэн хамгийн залуу инженер болсон байна. Өмнө нь Бабар Икбаль гэх пакистан хүү 12 насандаа уг шалгалтыг торолгүй дабажа байжээ.

Хүбүүнэй эсэгэ Пранав хүбүүгээ зургаан настайнаа программ зохиож байсан гэлээ. Кальян хүү математик, тэр тусмаа дифференциал, интегралын бодлогод дуртай аж. Тэрбээр бага сургуулийн дөрөвдүгээр ангийн нурагша ба MCTS сертификатын шалгалтад бэлэдхэлэй тулд бүтэн жилийн хугацаа зарцуулжээ. Ингэхдээ амаралтын үдэр бүри компьютерийн арда найман сагыг үнгэрүүлж байсан гэнэ.

"Microsoft" 1992 оноос сертификатын программа хэрэгжүүлж байна.

ГУРАВДУГААР
НАРАДА
УЛААН-
БААТАРТА
ТУВАГАЙ
ТҮЛӨӨЛЭГШЫН
ГАЗАР
НЭЭГДЭНЭ

"UNIVERSE-BEST SONGS-2013" ТЭМСЭЭН ЭНЭ НАРЫН 30-НАА ЭХИЛНЭ

"songs" реалити шоуны энэ оны улирлын тэмсээнэй буридхэл эхилжээ. Энэ удаагай тэмсээнэй шүүгчээр улсын габьяата зүтхэлтэн, "Пентатоник" академийн юрэнхылэгшэ Б.Долгион, Ородой улсагй "Народный артист" урилдаанай гран-при шагналта, Бури-

ад улсын габьяата зүжэгшэн Б.Амархүү болон "Про саундс" студийн продюссер Рагу Раман нар дахин ажиллахаар болжээ.

"Universe-Best songs-2013" реалити шоуны буридхэл энэ сарын 25-ныг хүртэл UBS сувгийн бай-

ранд явагдана. Харин энэ сарын 30-наас нэгдүгээр шатны шалгаруулалт эхлэх юм байна. Энэхүү тэмцээнд түрүүлсэн оролцогч хоёр сая төгрөг, Солонгос улсагй "Дүүвөн" техникийн их сургуульд зургаан сарын хугацаанд нурулсаха эрх, мэргэжилтний студийд клип бүтээлгэх эрхээр шагнуулах аж.

ХАРУМАФҮЖИ ТҮРҮҮЛЖЭ БАЙНА

Мэргэжлэй сүмогийн Нэгдүгээр сарын тэмцээн Японой Токио хотодо үргэлжилж байна. Эхинэй дүрвэн үдэрэй дараа аварга арслангууд дунда ёкозүна Харүмафүжи ганцаараа унаагүй байна. Их аварга Хакүхо гурав дахь одөр Миёогирюүд унасан бол Какүрюү, Кисэносато, Котоошюү нар хоёр, Котошёогикү нэг унажээ. Макүүчи зиндаада дүрвэн илалттай Харүмафүжи, маэгашира Точиношин, Китатайки, Точиновака нар түрүүлж байна.

Гэмтэлтэй байгаа Асасэкирюү үглөөдэрһөө барилдахаар боллоо. Тэрэнэй хувьда энэ тэмцээниие үнжвэл макүшитад унах аюул нүүрлээд байгаа. Дүрбэ илажа байж, жоүрёод үлдэнэ гэж мэргэжилтнүүд үзэж байна. Мөн хэрэв Асасэкирюү макүшитад унавал Такасаго дэвжээ цолтой бөхгүй болох юм. Тус дэвжээ 1878 оноос хойш 135 жил цолтой бөхтэй байсан уламжлал нь тасрах гэж байгаа тул Асасэкирюү гэмтэлтэй ч барилдахаас өөр аргагүй болжээ. Такасаго ояката "Энэ уламжлалыг Асасэкирюү сайн ойлгож байгаа" гэж ярьсан байна.

ХЯТАД ДЭЛХЭЙН КИНОНЫ ЗАХ ЗЭЭЛИЙН ХОЁРДОХИ ТОМО ТАЛМАЙ БОЛОВ

Хятадууд дэлхэйн кино үйлдвэрлэл болон борлуулалтын (наймаанай) хоёрдогч том зах зээлиие (дэлгүүр) бии болгосноо албан ёһоор зарлажээ. Холливудын дараа бичигддэг Энэтхэгэй Болливуд иимэ байра суурья алдлаа. Ушарын Хятадын уран бүтээлчид өнгөрсөн онд нийт 893 бүтээл гаргажа 745 нь бүрэн хэмжээний уран найханай кино, 33 нь анимэйшн, үлдсэн нь баримтата кино байсан аж.

Харин үзвэрийн зах зээл болон үзэгчдийн халаанһаа 2.74 тэрбум (млрд) ам.доллар уран бүтээлчдийн хэтэбшэдэ (хошлөогто) оржээ. 2011 онтой харьцуулахад тэдэ амжилтаа 30 хувиар ахиулан нь энэ. Гэсэн ч Хятадын Засгийн газрын хяналт чангарсан ба Холливудын "Blockbuster"-аас юрэдөө 20 бүтээлийг сонгон абажа, өөһэдын кино театруудад гаргасан гэнэ. Тэрэнэй дүнд дотоодын кино үйлдвэрлэгчдийн орлого эрид нэмэгджээ.

Хятадын "Box office"-т "Аватар" киноны тогтоогоод байсан орлогын амжилтыг юрдөө хоёр сая ам.долларын өртгөөр бүтсэн "Lost in Thailand" кино эвдсэн байна. Энэ кино нийт 185 сая ам.долларын ашаг олжээ.

МОНГОЛ ГАРАЛТАЙ СУМО БҮХЭШҮҮЛЭЙ УРИДШАЛАГДАНАН ДҮН

Макүүчи зиндаагай бүхэшүүл
Хакүхо М.Даваажаргал 3-1
Харүмафүжи Д.Бямбадорж 4-0
Какүрюү М.Ананд 2-2
Кёкүтэнхю Н.Цэвэгням 1-3
Токитэнкү А.Хүчитбаатар 1-3
Тамаваши Б.Мөнх-Оргил 2-2
Шёотэнро Д.Нямсүрэн 3-1

Жоүрёо зиндаагай бүхэшүүл
Асасэкирюү Б.Дашням (гэмтэл)
Кёкүшюүхю Т.Эрдэнэбаатар 2-2
Азүмарюү С.Тодбилэг 2-2
Таканоива А.Баасандорж 3-1
Шиرونорюү Э.Одгэрэл 1-3
Кагамио Б.Нанжид 2-2

Макүшита зиндаагай бүхэшүүл

Онираши Ө.Өлзийжаргал 2-0
Сэншюэ Э.Баярбат 1-1
Араваши Э.Дөлгөөн 2-0
Сэйро А.Өнөболд 2-0
Рюүо Э.Санчирболд 2-0
Вакамишюэ Г.Ган-Эрдэнэ 1-1
Сакигакэ Я.Баттүшиг 2-0
Чишюэма Г.Мөнхсайхан 2-0
Тайга С.Шаравнямбуу 1-1
Рюүонами Б.Буянжаргал 1-1

Санданмэ зиндаагай бүхэшүүл

Араташи В.Цэрэндорж 1-1
Тооругава Д.Ууганбаатар 2-0
Такаасүга Э.Энхманлай 2-0
Дайонами Б.Ууганбаяр 2-0

ТОМО ХЭМЖЭЭТЭЙ СУЛА АЛТА ОЛОБО

Австралийн нэгэн иргэн Викториа мужийн Балларат хотын оршомһоо томо хэмжээтэй сула алта олжээ. Тус улсын хэвлэлүүд алт олсон иргэний нэрыг нюуһан байна. Сула алтыг газраас юрдөө 60 см-ийн гүнһээ олжээ. Алтанай жэн нь 5.5 кг юм.

Шинэ эзэмшэгшэ тэрэниие "Mining Exchange Gold Shop"-д худалджээ. Тус дэлгүүрийн эзэн алтанай худалдаачин Корделл Кэнт дуудалга худалдаагаар (аукцион дээрэ) алтыг борлуулахаар зэхэж байгаа аж. Энэ нь 319 мянган ам.доллар хүрэх боломжтой гэнэ. 160 гаруй жилийн турш Викториа мужид компаниуд алт олборлож байгаа ч хамгийн сүүлд 2.8 кг жэнтэй сула алта олдож байжээ.

Тува Республикын түлөөлэгшэдэй газар удахгүй Монголд нээгдэхээр болсон талаар "VestiRu" сайт мэдээлжээ.

Түлөөлэгшэдэй газар ерэхэ гуравдугаар сард нээгдэх юм байна. Энэхүү арга хэмжээ Тувагай эрхэ баригшад хүршэ оронтой худалдаа, эдэй засаг, соёл, шэнжэлхэ ухаанай харилцааг хүгжүүлхэдэ туһа дөхөм үзүүлнэ гэжэ үзэж байгаа аж. Тувагийн Эдэй засагай (экономикын) гадаад харилцааны агентствын захирал Чылгычы Ондар Түлөөлэгшын газар "Аэрофлот" компанийн хуучин байшинд байрлана гэжэ мэдээлжээ.

"Байгал" журналай шэнэ дугаар

«ХЭЗЭЭДЭШ ХҮЛЭЭН АБЫШ, ХЭЖЭНГЭМНИ»...

"Байгал" журналай ээлжээт дугаар хэблэлхээ гараба. Энэ дугаар Хэжэнгын аймагта зорюулагдаа. "Хэбэд номхон Хэжэнгын түүхын түшэгтэ, угай удхата уран зохёолой баялигай дээжэ – энэ дугаартамнай" гээд гадар дээрэнь, Шалсаана буурал баабайн оршонгы харуулхан зураг доро бэшээтэй.

Мүнөө үедэ Буряадай элитэ хүнүүд тухай томо бүтээл захатаяа үргэлжэлүүлэн ажаллажа байһан түүхын эрдэмэй доктор, Россиин Федерациин эрдэмэй габьяата ажал ябуулагша Ш.Б.Чимитдоржиев "Буряад-монгол" гэнэн нэрээ яагаад алдаабиди?" гэнэн үндэһэ баримтата шэнжэллээ уншагшадта дурадхаба.

"Хориин 11 эсэгийн хүдэ худай обогой хүн гээшэб" гэнэн гаршаг доро олонийтын мэдээжэ ажал ябуулагша, эрдэмтэн, буряад арадай, буряад хэлэнэингээ түлөө оролдожо ябаһан патриот Б.Д.Баяртуевай япон эрдэмтэнтэй хөөрэлдөөн толилогдо.

Табяад онуудай эхеер буряад хэлэнэй багша, Россиин Федерациин габьяата багша Н.Н.Намсараевай, уран зохёолшод Ц.Р.Галановай, Ч.Р.Дарибазароной, Г.Ц.Дашабыловай үүсхэлээр "Зүрхэнэй дуунууд" гэнэн литературна нэгэдэл энэ аймагтамнай байгуулагдаһан түүхэтэй. Уран үгэдэ дуратайшуул, шуналтайшуул Хэжэнгэдэ захиһаа олон ааб даа. Хамтын суглуулбаринуудые нютагтаа гаргаһаар, хурса гуурһааа шурьюулаһаар зандаа юм.

Д.Ш.Доржогутабай ахатан иигэжэ хөөрөө бэлэй: "Поэт, оршуулагша, хүүгэдэй зүжэг найруулагша, басни бэшэгшэ – үргэн халбарита бэлигтэй Бато Базарович Базароной нэрэ мүнхэлхын тула "Хэжэнгын гол" газетын дэргэдэхи "Зүрхэнэй дуунууд" гэнэн нэгэдэлые Бато Базароной нэрэмжэтэ болгохо гэнэн үүсхэл гаргаа нэм. 1981 оной март нарада журналистнуудһаа, багшанарһаа, зохёолшодһоо бүридэһэн суглаан дээрэ энэ үүсхэлни дэмжэгдэжэ, "Зүрхэнэй дуунууд" хоёрдохёо мүнхэлхэн түүхэтэй".

2004 ондо хэблэгдэһэн тус нэгэдэлэй хамтын согсолборие "Хэжэнгын гол" газетын редактор, поэт Бато-Цырен Дугаров бэлэглээ бэлэй. Хори гаран нэрэнүүдэй хубарил, эдэнэй олонойнь нэрэнүүд

үргэн олонийтэдэ мэдээжэ болоогүйшье һаа, нютаг голоо магтаһан өөрынхээрэ һонирхолтой, удха шанартай зохоолнууд нэн. Энэ согсолбори уншаад, "Зүрхэнэй дуунууд зэдэлхэл даа" гэнэн найдалай түрэхэнинь гайхалгүй.

Хэжэнгынхидэй үндэһэн зохёолдоо түрын түрүүтэ, түүхын түшэгтэ хубитаяа оруулһыень гэршэлхын тула гайхамшагта эрдэни-зэндэ-мэни болохо Э.Х.Галшиевай "Бэлигүүн толи" болон шажан мүргэлэй ажал ябуулагша, зохоолшо Л.С.Цыденовэй "Огторгойдо ниисэнэм" гэнэн зохёолнуудһаа хэһэгүүд хубисхалай урдахи хуби бол-

шэнжэлгэһээ хэһэг үгтэнхэй. "Гүрэ ратна дарья! Энэ хүн эхэнээ түрэхэдөө, Бидиядара гэжэ нэрэ абаһан байгаа. Энэ нэрэ болбол "Видия дхармо" гэнэн ланза үгыё монголшолһон үгэ болоно. Обогынь Дандарон, "тантра" гэнэн үгэһөө удхатай үгүүлэл болоно. Юрэнхыдөө, "тантрын эрдэмые баригша" гэнэн удхатай" – гээд, энэ статья захална.

"Түүхэ домогуудай мүнөө үеын байдал" гэнэн темээр кандидатай диссертаци эгээл түрүүшынхээ буряад хэлэн дээрэ 1993 ондо хамгаалһан В.Ш.Гунгаров "Дээдэ-Хэжэнгын үльгэршэд" гэнэн гаршаг-

Хэжэнгынхин айлшадаа угтана

Литературно-хүгжэмтэ "Номой зам" гэнэн марафондо хабаадагшад Хэжэнгын аймагай хилэ дээрэ, 2006 он.

ХЭЖЭНГЭМНИ

Үгэнь Г.Дашабыловай
Хүгжэмынь А.Андреевэй

Буряад талаяа эрьенгээ
Бусаад ерээб.
Нэбхээн хадаһаа
нэрьенгээ
нэбшээн ерээ.

Дабталга:

Газарай уудам дээр
Гансахан дайдамни,
Хэзээдэш хүлээн абыш,
Хэжэнгэмни.

Ургы сээгээ дэбдинхэй
Үлгы минии,
Эгээл багаһаа үргэнхэй
Эжым бэлэйш.

Дабталга.

Холын хотодош
нананхайб
Ходол шамай,
Долгин хэтэдээ
жэнгирдэг
Досоом минии.

Дабталга.

Үлгэн ямарханш
нютагһаа
Үлүү дулаан,
Зулгы гансадам адлишуу
Зүрхөөр үнэн.

Дабталга.

Буряад талаяа эрьенгээ
Бусаад ерээб.
Нэбхээн хадаһаа
нэрьенгээ
нэбшээн ерээ.

тай материал "Аман зохёолой абдарһаа" гэнэн 5-дахи хэһэг соо дурадхаба.

ШАНТУУРГА

Эрдэни бүхэни хуряагша
Эгүүсхэлэн орон Хэжэнгэ,
Эхинэйл үндэр Шантуурга
Эрдэниин шулуун шэмэгтэй.
Шажан бүхэни хуряагша
Сайхан орон Хэжэнгэ,
Саста үндэр Шантуурга,
Саран эрдэниин гэрэлтэй, -
гэнэн нютагай магтаал эндэ оруулагданхай.

Эгээл түрүүлэн "Буряад үнэн"- "Дүхэриг" сониндо уншагшадта мэдээжэ болоһон Содном Шагдаров шогтой хөөрөөнүүдээр сэтгүүлые шэмэглээ.
Буряад Республикын габьяата багша, "Хүндэлэлэй Тэмдэг" ордендо Б.Б.Рыбдылов, буряад хэлэн дээрэ хүүгэдэй тоо бодолгын талаар һонирхолье үүсхэхын тула оролдон, наһанайнгаа нүхэр З.Ц.Данзановатай, басагантайгаа – Д.Д.Рыбдыловатай суг хамта "Бодоод үзэе", "Тоо бодолгын викторина" гэнэн номуудые хэблүүлэн гаргуулһан юм. Юрэнхыдөө, иимэ хүнүүднай мүнөө хоморой шухаг. Тиимэһээл сэдхэлдээ иимэ галтайхан хүнүүдэй мүнхэлхэдэ, туһалха, дэмжэхэ, ном гаргаха гээ наань, мүнхэтэй зон мүнхөөрөө туһалха гэхэһээ эхилээд аха аргаараа оролдоогүй наамнай, арадаймнай оюун ухаанай баялиг хожорхонь хологүй гээд хэндэшые эли.

Тиихэдэ багша мэргэжэлтэй Э.Д.Дарибазаров мүн лэ иимэ хоморой хүнүүдэй тоодо ороно. Тэрэ буряад хэлэн дээрэ кроссворднуудые зохё-

одог шуналтай гээшэ. "Сүлөө сагтаа" гэнэн хэһэгтэ тэрэнэй зохоолон хэдэн кроссворд сэтгүүлымнай шэмэглэбэ.

Мүнөө үедэ буряад литературата аша үрэтэйгөөр ажаллажа байһан Цыдып Цырендоржиев, Дансаран Доржогутабай, Чингис Гуруев, Доржи Сультимов, Николай Галданов болон бусадта зохёохы амжалтануудые хүсэе. Эхын, эгэшын энэрхы энхэрлээр билтарма Елизавета Бальжировагай, үргэн Буряад ороноо дүхэриглэн, солыень дуудаһан Владислав Түгдэмэйн, Буряад ороноо магтан дуулаһан Гүнзэн-Норбо Гунзыновай, уянгата баян хэлэтэй Дамдин-Цырен Доржогутаповой, үргэн олонийтэ зохёохы зоноо дэмжэлсэн, өөрөө уянгын зураглалнуудые бэшэжэ ябаһан Рэгзэма Батомункуевагай, нютаг дээрэ тоонтынгоо гал гуламтые дэлгээн, уянгаяа сэдхэлдээ бөөмэйлэн ябагша Бато-Цырен Дугаровай, урданай болон мүнөөнэй үеые уг залган, эршэтэй шүлэгүүдээ зэдэлүүлэн ябаһан Баярма Борохитовагай, хойноһоонь даһаһан залуу үетэнэй зохёолнууд соо хэбэд номхон Хэжэнгын аялганууд, баян түүхэтэй хориин арбан нэгэн эсэгэнэрэй залгаа захяа үргэлжэллөө олон, мүнхэ шэнжэтэйгээр, мүнхэдгүй найханаар хүгжэн байхань болтогой гээд, Шалсаана буурал баабайн оршом харуулһан зурагуудтай "Байгал" журналтагаа танилсаял даа.

Галина БАЗАРЖАПОВА-ДАШЕЕВА, "Байгал" журналай редактор.